

Den Nordiske Penitentiaerforening.

Forhandlingsemnerne

på Foreningens andet møde, som afholdes d. 6, 7 og 8 Juli
på Universitetet i Kjøbenhavn.

I.

Hvilar det irländska eller progressiva fängelse- systemet på riktiga grunder?

Om än fängelse någon gång i den romerska rätten förekommer såsom straff, är det dock den kristna kyrkan, som först allmännare användt denna straffart. Kyrkans straffrätt omfattade i början blott de andliges förseelser i embetet, men under medeltiden hemföllu under denna straffrätt åtskilliga förbrytelser, begångna af personer, som icke tillhörde det andliga ståndet, hvarigenom fängelsestraff kom att användas äfven på dem. Straffet verkställdes merändels genom inspärning i kloster.

Efter kyrkans exempel började man först i städerna att använda fängelse såsom straff för mindre förbrytelser, begångna af fattiga, som ej kunde betala böter. Slutligen började äfven staten att använda denna straffart, hvarvid till fångelser begagnades gamla torn och underjordiska hålör, der fångarne dock ofta lemnades utan all tillsyn.

De första ordentliga straffanstalter äro tukthusen. Det äldsta tukthus inrättades i London 1552. Derefter byggdes

ett dylikt i Amsterdam 1595, hvarest tuktus småningom i alla länder blefvo uppförda. I början var man mycket belåten med de vackra resultat, som tukthusen i ekonomiskt hänseende lemnade, men snart fick man erfaras, att dessa inrättningar, i hvilka brottslingar af alla åldrar och kön sammanfördes till gemensamt arbete om dagarna och om nätterna begagnade gemensamma sofrum, bildade verkliga högstskolor för laster och brott.

Det dröjde likväl till slutet af 18de århundradet innan man med allvar började tänka på att förbättra straffanstalterna. Det var engelsmannen JOHN HOWARD, som år 1777 genom sitt arbete „The state of the prisons in England and Wales with preliminary observations and an account of some foreign prisons“ väckte allmänna uppmärksamhet på behöfvat af en genomgripande fängelsereform. Vid denna tid voro fängelserna, enligt HOWARDS berättelse, merändels antingen underjordiska hålor, der vattnet ofta stod flera tum öfver marken, eller trånga förpestade klyffor, i hvilka unga och gamla, män och kvinnor, tillsammans voro inneslutna. HOWARD yrkade på byggande af nya fängelser, på det man måtte kunna skilja män och kvinnor samt unga och gamla förbrytare från hvarandra.

HOWARD lyckades år 1779 att genomdrifva en parlamentsakt, hvarigenom anslag beviljades till nya fängelser, men engelsmännen förkärlek för deportationssystemet gjorde, att något omedelbart resultat af HOWARDS sträfvanden icke nåddes. Förut hade man skickat förbrytarna till Amerika och då nu, efter Förenta Staternas affall från brittiska väldet, Australien upptäcktes, beslöt engelsmännen, för att bespara de dryga kostnaderna till fängelsebyggnader, att skicka förbrytarna till Australien.

I Amerika deremot vunno HOWARDS åsikter starkt bifall. Sedan Förenta Staterna skilt sig från moderlandet, framträdde ihärdiga yrkanden på en mildare lagstiftning än den hårda, som gällt under Englands spira. Alla stater inskränkte dödsstraffets användning, hvarjemte stympningar,

brännmärknings och andra dylika straff afskaffades. I sammanhang härmed blef det nödvändigt att reformera fängelserna. Efter mönstret af ett i Gent i Belgien år 1772 bygd cellfängelse uppfördes på 1790 talet flere sådana i Nordamerikas Förenta Stater.

I Filadelfia bildades år 1787 inom quäkarsekten ett sällskap för lindring af eländet i fängelserna (society for alleviating the miseries of public prisons). Denna sekts religiösa åskådning gaf fängelsefrågan en särskild pregel. Den tanke, som ursprungligen ligger till grund för det fängelsesystem, som här utvecklades, är, att förbrytaren genom inspärrande i cell skall nödgas att rikta sina tankar på sitt eget inre. Derföre skulle förbrytaren hvarken få arbeta eller mottaga besök af någon annan än presten, utan skulle använda tiden till läsning af bibeln och lämpliga andaktsböcker. Han borde följaktligen betraktas såsom en botgörande syndare och fängelserna skulle icke vara straffanstalter utan anstalter för botgörare (penitentiaries). Efter detta system byggdes tvenne stora fängelser i Pennsylvanien nemligen Western penitentiary år 1826 och Eastern penitentiary år 1829.

Detta system, som ofta kallas cellsystemet eller det filadelfiska fängelsesystemet, mötte på många håll ifrigt motstånd. I New-york bildade sig ett sällskap, som kallade sig sällskapet för fängelsetukt (association for prison discipline). Detta sällskap ansåg, att man i synnerhet borde vänja fångarne vid arbete och ordning. Fängelserna skulle derföre inrättas till arbetshus, och då man ansåg, att det skadliga i de gamla fängelserna icke låg i fångarnes samvaro, utan i deras frihet att meddela sig med hvarandra, borde man blott förhindra tankentbyte mellan fångarne, men för öfrigt låta dem om dagarne arbeta gemensamt i mindre grupper under sträng uppsigt och om nätterna sofva hvar i sin cell. Detta system lade synnerlig vikt på den stränga tystnaden, hvarföre det kallades tystnadssystemet

eller auburnska systemet efter fängelset i Auburn i staten New-york, der det började att tillämpas redan år 1823.

Striden mellan dessa systemer, som dock begge blifvit något modifierade, fortgår än i dag i Förenta Staterna, der mellertid det auburnska vunnit mesta efterföljd. Intetdera systemet har blifvit användt på yngre förbrytare, utan dessa underkastas särskild behandling i särskilda straffanstalter (reformatories).

I Europa fästade man sig i början företrädesvis vid det auburnska systemet, emedan man trodde, att de gamla fängelserna lättare skulle kunna ombildas efter detsamma, men sedan på 1830 talet flera utmärkta män såsom engelsmannen CRAWFORD, fransmannen TOQUEVILLE samt doktor JULIUS från Hamburg besökt Förenta Staterna i ändamål att studera deras fängelseväsen, vann filadelfiasystemet flera anhängare i Europa.

Mellertid kan ej nekas, att begge systemerna äro förenade med stora svårigheter.

Doktor JULIUS anmärkte redan år 1836 mot det auburnska systemet hufvudsakligen, att det sällskap, som fången under det gemensamma arbetet åtnjuter, alleder hans tankar från den förbättring, som skulle vara straffets hufvudändamål; att då systemet för fångarnes tysta sammanvaro om dagen hvilat på en summarisk och ögonblicklig bestraffning genom prygel och man följaktligen måste lemna hvarje underordnad uppsyningsman eller fångvaktare rättighet att utdela prygel, leder detta system till det förfärligaste godtycke, samt att detta system medför den olägenhet, att efter strafftidens slut frigifna fångar ej kunna undandraga sig den bekantskap, de gjort i fängelset, och derigenom lätt förledas till nya brott.

Den svåraste kritik, som träffat filadelfiasystemet, är den, hvilken innehålles i ett yttrande af en läkare vid namn COMBE, hvilket yttrande är intaget i en år 1843 af MITTERMAIER utgifven skrift „om fängelseväsendets nuvarande tillstånd i Europa och Nordamerika“. I detta yt-

rande säger COMBE, att den absoluta isoleringen försvagar nervsystemet, af hvilket de moraliska och psykiska krafterna äro beroende, samt att cellsystem följaktligen nedsätter dessa krafter. Många andra hafva ock intygat, att fångarna i de pennsylvaniska fångelserna blifva så försvagade, att de efter frigifningen sakna lefnadsmod och kraft att motstå frestelser.

WILLIAM CRAWFORD, som år 1833 blifvit från England sänd till Amerika, för att taga kännedom om de amerikanska fångelsesystemerna, afgaf utlåtande till förmån för fildelfiasystemet, men i fråga om dess användande under längre tid ansåg han det endast lämpligt såsom förberedelse till transportation. I detta syfte anlades år 1842 ett cellfängelse i Pentonville nära London. Å fångarnes uppförande i cellfängelset berodde det öde, som väntade dem i straffkolonierna. Ett godt uppförande kunde från fångelset skaffa den till transportation dömden en ticket of leave (ett fripass), som efter ankomsten till kolonien gaf honom en nästan fullständig frihet. Snart måste man dock behålla fångarne hemma, emedan man ej kunde sysselsätta dem i kolonierna. Man inrättade då straffanstalter i Portland och vid Dartmoor, i hvilka fångarne, fördelade i tre klasser, höllos till gemensamt arbete och hvarifrån de efter en längre strafftid med tickets of leave transporterades till Australien. Upp-täckten af Australiens guldgrufvor gjorde mellertid, att man måste upphöra med transportationen, emedan gröfre brott började begås af dem, som ville blifva transporterade till Australien. Då genomdrefvos the penal servitude acts af 1853 och 1857, genom hvilka transportationen upphörde. Straffet skulle i stället utstås de första 9 månaderna i cell och derefter i gemensamhetsanstalter, men fripassen eller såsom de nu kallades licenses to be at large bibehöllos, så att de, som under större delen af strafftiden uppfört sig väl, under den återstående tiden skulle lemnas på fri fot i hemlandet.

De engelska frihetsstraffen äro numera af 2 slag: im-

prisonment och penal servitude. Det förra ålägges på högst 2 år; det sednare på minst 5 år. Imprisonment utstås i county och borough prisons, som äro lokala fängelser, der fångarne åtminstone nattetid äro skilda. Penal servitude utstås i convict prisons, som stå under regeringens tillsyn.

Genom the penal servitude act af 1864 och the prison act af 1865 bestämmes, huru straffet skall utstås i convict prisons, men då dessa föreskrifter i det närmaste äro lämpade efter det irländska fängelsesystemet, öfvergå vi nu till en öfersigt af detta system.

Omkring år 1853, då WALTER CROFTON mottog ledningen af de irländska fängelserna, befunno sig dessa i uslaste skick. Crofton fästade sig dervid, att fångarne så behandlades, att de efter undergången straff ej kunde reda sig sjelfva, utan måste falla offer för sina onda böjelser eller dåligt sällskap. Ett medel att afhjelpa detta fängelsets förderfliga inflytande fann CROFTON i en progressiv klassifikation, hvilken skulle från strängaste fängelse-tukt leda till half frihet såsom förberedelse till den frihet, som väntade vid utträdet ur fängelset. Härigenom skulle brottslingen redan inom fängelset få tillfälle att öfva och stärka sin viljekraft och den pröfning, han sålunda underkastades innan han fick fripass, skulle häfva allmänhetens misstro mot den frigifne och öppna honom vägen till ärlig utkomst.

På denna grund hvilar det fängelsesystem, som under CROFTONS ledning utbildade sig i Irland och benämnes progressivsystemet.

Detta system, hvilket endast tillämpas i de under statens uppsigt stående convict prisons å fångar, som äro dömda till fängelse under viss tid, ej under 5 år, har fyra stadier.

Det första är ensamhetsfängelset. Fången skall enligt regeln kvarblifva å detta stadium 9 månader, men denna tid kan i händelse af godt uppförande något förkortas och i händelse af dåligt uppförande förlängas till ett år. Natt

och dag hålles fången i cell skild från sina medfångar. Födan är under förra hälften af denna tid klen. Arbetet under de tre första månaderna består i drefplockning och annan enformig sysselsättning. Åt undervisningen egnas mycken tid, men fången får blott läsa religiösa skrifter och skolböcker. Detta första stadium verkställes i Montjoys cellfångelse vid Dublin.

Det andra stadiet består af gemensamt tvångsarbete å Spike island. Om dagarne hållas fångarne till strängt arbete i det fria. Om nätterna sofva de i celler, i hvilka de ock tillbringa fristunderna. Å detta stadiet finnas 5 klasser, af hvilka hvarje högre medför vissa förmåner såsom rätt att mottaga besök, skrifva bref och högre gratuities (arbetsförtjenst). Fångens uppflyttning till högre klass bestämmes efter the mark system sålunda, att för hvarje dag tillgodoföres fången ett större eller mindre antal marks, och när han förtjenat ett visst antal marks, uppflyttas han i högre klass. Särskilda marks tilldelas för uppförande, flit i skolan och flit i arbetet.

Från högsta klassen i andra stadiet vinner fången efter samma grundsatser, som bestämma hans uppflyttning från klass till klass, uppflyttning till tredje stadiet eller öfvergångsanstalten vid Lusk. Å detta stadiet är allt beräknadt på att upprycka fången ur den passivitet, hvori de föregående årens fängelselif försatt honom. Han får därför större frihet. Fångdrägten afläggas. Fångarne arbeta i det fria utan annan bevakning än några obeväpnade uppsyningsmän. De hållas till sådant arbete, hvaraf de ämna söka sin framtida utkomst. Fångar, hvilkas strafftid snart är tilländalupen, användas ofta att utföra uppdrag utom anstalten. Fången får behålla större delen af arbetsförtjensten och använda den efter behag. Fordringarne i arbetet äro mellertid stränga och disciplinen är allvarsam. Hvarje förseelse försätter fången tillbaka i något af de föregående stadierna.

Har fångens uppförande varit oklanderligt, så erhåller han, då en fjerdedel af strafftiden återstår, licence to be

at large och kommer derigenom i det fjerde stadiet, den vilkorliga frigifningens. Den frigifne skall på detta stadiet tillkännagifva hvarje förändring i vistelseort för vederbörande polismyndighet, hos hvilken han skall anmäla sig hvarje månad. Försummas det, förverkas fripasset. Eljest har polisen ingen rätt att blanda sig i hans handlingssätt, om han ej begår brott.

Qvinnor erhålla fripass redan då $\frac{2}{3}$ af strafftiden tilländalupit, men de utsläppas ej före strafftidens slut utan förflyttas till så kallade refuges eller enskilda anstalter, der de njuta ganska stor frihet, men återsändas till fängelset i händelse af dåligt uppförande.

Det irländska fängelsesystemet hade ej länge varit tillämpadt, förr än det lämnade det gynnammaste resultat. Under åren 1856—62 visade den irländska kriminalstatistiken blott omkring 11 procent återfall, under det den engelska kriminalstatistiken föredde 24 procent återfall i brott. Oaktadt Engelmännens motvilja för allt irländskt hafva de dock ombildat sitt fängelsesystem efter det irländska, så att numera knappt annan skilnad fins mellan engelskt och irländskt convict prison, än att i England saknas öfvergångsanstalt, så att straffet der verkställes på tre stadier. Sedan den vilkorliga frigifningen år 1862 blifvit införd i Sachsen, stadgades år 1871 i das Strafgesetzbuch für das deutsche Reich, att bland dem, som äro dömda till Zuchthausstrafe och Gefängnisstrafe på bestämd tid, kunna de, hvilka utstått tre fjerdedelar af strafftiden samt uppfört sig väl, med eget samtycke frigifvas, men frigifvelsen återkallas, om de uppföra sig illa. Flera schweitziska kantoner hafva följt Tysklands exempel. I Danmark är klassindelningen införd för de fångar, som undergå straffarbete, hvilka äfven, i händelse af godt uppförande och om de kunna försörja sig på ärligt sätt, erhålla vilkorlig benådning. I de förslag till ny strafflag, som i sednare tid blifvit utarbetade i Italien, Österrike och Nederländerna, förekommer vilkorlig frigifning. I Norge har man i Bodsängslet ved Christiania infört

klassindelning, der de progressivt medgifna förmånerna bestå i ökad rätt att afsända och mottaga bref, mottaga besök och begagna fängelsets bibliotek, men vilkorlig frigifning eger ej rum. I Finland är klassindelning införd och i regeringens proposition beträffande grunderna för ny brottmålslag vid 1863 års riksdag förekom äfven den vilkorliga frigifningen, men i denna del förkastades förslaget af riksdagen. I Sverige äro fångarne i straffängelserna delade i disciplinärklasser, men ännu har ej varit fråga om vilkorlig frigifning.

Redan på penitentiärkongressen i London 1872 hade det irländska systemet förvärfvat sig anhängare inom de flesta länder och på penitentiärkongressen i Stockholm 1878 förklarade sig samtliga talarne till förmån för den vilkorliga frigifningen.

I psykologiskt afseende hvilat detta system på den riktiga iakttagelsen, att människans vilja bestämmes af bevekelsegrunder. I barndomen lyda alla människor ögonblickets ingifvelse. Genom uppfostran förvärfvas en viss grad af frihet, så att man kan välja mellan olika bevekelsegrunder.

Derföre börjas enligt detta system straffet med så hårda försakelser, som kunna förenas med bevarandet af fångens kropps- och själskrafter, men steg för steg lemnas honom lindring i strafftvånget.

Det första hårda stadiet åsyftar att vänja fången att beherrska sig och sålunda förvärfva valfrihet. Då han vidare vet, att han under fängelsetiden kan förbättra sin ställning genom ett godt uppförande och flit i det honom förelagda arbetet, så får han bevekelsegrunder att bestämma sin vilja i en god riktning, men då viljekraften endast genom pröfningar kan stärkas, så att den kan motstå de i lifvet mötande frestelser, så lemnar systemet fången för detta ändamål redan inom fängelset småningom större frihet, hvarigenom han kan underkastas en individuel behandling. Slutligen åsyftar den vilkorliga frigifningen att skydda den

frigifne mot faran af en för hastig öfvergång från fängelse-tvånget till friheten.

Men om systemet hvilar på riktiga grunder, kan det dock sannolikt mycket förbättras. Det synes som om man vid den stränga cellbehandlingen under början af strafftiden förbisett penitentiärsystemets idé, att fängelserna skola vara anstalter för botgörare. Fångars förbättring bör dock just utgöra hufvudändamålet på detta stadiet af bestraffning, ty i annat fall har man att befara, att det goda uppförandet endast blir en mer eller mindre djup förställning.

I ett år 1840 af konung *Oscar den förste* såsom kronprins utgifvet arbete „om straff och straffanstalter“ förekommer om cellsystemets ändamål följande samma och tänkvärda betraktelse: „Under den ensliga fängenskapens dystert, enformigt och långsamt framskridande timmar är förbrytaren öfverlemnad åt samvetets hämnande röst. Inga yttre lockande föremål finnas omkring honom, hvilka kunna afleda hans sjelfbetraktelse eller förströ hans nedslagna sinne. Sorgliga minnen och felslagna förhoppningar utveckla taflan af hans tillryggalagda lefnad och visa honom det onda han utöfvat och det goda han uraktlätit. Ju större brottet, ju blodigare skulden varit, desto plågsammare är äfven denna förfärliga ensamhet, från hvilken han ej kan undkomma, ty det är plegen på hvarje straff, som verkar på själen, utan att förnedra densamma, att dess stränghet står i ett rättvist och afpassadt förhållande till den verkligt moraliska brottsligheten och till sjelfva uppsåtet, som vållat densamma“.

En annan författare, generalinspektören öfver de belgiska fängelserna *DUCPETIAUX*, yttrar om samma ämne: „Ensamheten åstadkommer en nästan ögonblicklig förändring i de motspänstigaste sinnen. Den tröge och lätjefulle uppmanas till flit och verksamhet. Trotsigheten förvandlas till en stilla undergifvenhet, och de mest förhärdade känslor kunna ej länge motstå välviljans och religionens tröst.“

Om fången under de första 9 månaderna, som han

vanligen enligt det irländska systemet tillbringar i cell, dagligen besöktes af andligt erfaren lärare, af hvilken han kunde ledas på den sanna omvändelsens väg, så vunnes säkrare den med straffet åsyftade förbättringen, hvilken icke kan vinnas blott genom cellfängelset. Endast andliga medel kunna framkalla andlig verkan; och gör man fångens religiösa omvändelse till hufvudsak vid straffets verkställande, så är det sannolikare, att det under fängelsetiden ådagalagda goda uppförandet efter frigifvandet kommer att fortfara. Vidare borde strafftiden, då en sann omvändelse försiggått med fången, kunna betydligt förkortas, så att måhända det andra stadiet, det gemensamma tvångsarbetet, kunde förbigås. Att med sannolikhet bedöma när en verklig omvändelse egt rum, bör icke vara omöjligt för en erfaren kristen, ty utan tvifvel fins det vissa kännetecken på en sann omvändelse, och man bör då icke underlåta att för det praktiska lifvet draga fördel af hvad erfarenheten härutinnan lärt.

Framför allt böra dock med detta fängelsesystem förönas särskilda anstalter till förbättring för unga förbrytare, som första gången beträdas med brott. Det är här staten skall börja, om den vill förekomma brott; men tyvärr har staten i de flesta länder gjort föga eller intet i detta afseende, utan det är till större delen enskilda, som gjort det lilla, hvilket i detta afseende blifvit uträttadt. Såsom mönster för dylika inrättningar kan man anse den genom justitierådet Olivecronas skildring bekanta af M. C. LUCAS år 1847 anlagda åkerbrukskolonien *Val d'Yèvre* i Frankrike, i hvilken skildring följande behjertansvärda sanningar förekomma:

„M. LUCAS har utgått från det antagande, att för att åstadkomma den moraliska förbättringen af vanartade gossar, finnes ej bättre medel än att under sträng uppsigt hålla dem till arbete, men att i val af arbete icke något jämpligare gifves för unga personer än arbete på öppna fältet. Den friska luften härdar dem, den stränga arbets-

ordningen vänjer dem så småningom vid punktligt iakttagande af sina pligter och lärer dem slutligen att älska arbete och att värdera reguliera lefnadsvanor. En frisk och sund kropp för en sund själ är, hvad som skall eftersträvas. Sysselsättningar inom hus i verkstäder för industriella yrken kunna icke på samma sätt som åkerbruks- vingårds- och trädgårdsarbeten utbilda och stärka kroppskrafterna hos uppväxande gossar, icke i lika grad väcka dem till eftertanke och uppmärksamhet på sina pligter; ty beskaffenheten af sistnämnde arbeten, hvilkas framgång ofta är beroende af en mängd yttre omständigheter, manar till ständigt aktgifvande på dessa, på samma gång åskådandet af naturkrafternas verkningar lyfter sinnet till åtankan af tingens upphof och verldarnes styresman.“

Också har denna koloni under sin 33åriga tillvaro lemnat de utmärktaste resultat.

Slutligen är det icke nog att staten under strafftiden arbetar på fångens förbättring, utan staten måste äfven draga försorg derom, att den frigifne fången kan förtjena sitt nödtorftiga uppehälle, så framt han icke skall nödgas att åter beträda brottets väg.

Men för att kunna uppehålla sig med arbete, måste man först och främst kunna något yrke. Staten är därför pliktig att under fängelsetiden låta undervisa den fånge, som deraf är i behof, i något sådant yrke, som gifver honom möjlighet att efter strafftidens slut på ärligt sätt försörja sig. Det är därför icke lämpligt att låta fångarne användas af entreprenörer till utförande af arbeten vid fabriker, der arbetsfördelning eger rum, ty det är mycket osäkert, om de efter frigifningen kunna få dylik anställning, och om de intet annat arbete kunna förvänta, huru skola de efter frigifningen försörja sig? Då i de nordiska länderna en stor del af fångarne tillhör den jordbrukande befolkningen, borde undervisning helst meddelas i sådana slöjder, som ega sammanhang med jordbruksnäringen t. ex. smides- och snickeriyrkena.

Derjemte måste den för vissa brott bestämda påföljd, att

den dömden förklaras hafva förverkat medborgerligt förtroende för alltid eller för viss tid utöfver den ådömda strafftiden, upphöra. Denna straffpåföljd strider mot kristendomens anda, som fordrar, att då brottslingen lidit det af lagen bestämda straffet, bör brottet anses försonadt. Men då denna påföljd skall intagas i prestbetyget och sålunda den undergångna bestraffningen blir allmänt kunnig, så har detta till följd, att den straffade, hans förbättring må vara huru fullständig som helst, öfver allt bortvisas samt nödgas att änyo beträda brottets väg för att i fängelset åtminstone erhålla det för lifvets uppehälle oundgängliga. Visserligen kunna enskilda sällskaper uträtta mycket till gagn för frigifna fångar, men att under närvarande förhållanden skaffa arbete åt dem alla öfverstiger de enskildas förmåga. Det synes derföre som om staten borde genom bidrag uppmuntra enskilda personer eller sällskaper till anläggning af åkerbrukskolonier för frigifna fångar, som ej på annat sätt kunna vinna anställning.

O. J. HULTGREN.
Vice Häradshöfding.

II.

Har det progressiva- eller marksystemet i allmänhet i tillämpningen medfört de fördelar, man deraf väntat?

De grunder, uppå hvilka det progressiva systemet hvilar, hafva från theoretisk synpunkt längesedan vunnit allmänt godkännande. På samma gång systemet åt fången lemnar utsigt att genom slit, läraktighet, noga uppmärksamhet på sig sjelf samt efterlefnad af ordningsföreskrifter vinna afkortning i fångenskapen, erinrar det honom, att af individen sjelf i viss mon beror hans framtida väl eller ve.

Det säges ock, att systemet medför en sund andlig

gymnastik. — Tvifvel åter råda derom, huruvida de fördelar, systemet lofvar, i allmänhet låta sig realiseras.

Den erfarenhet, som i Danmark vunnits under den tid, det progressiva systemet der varit tillämpadt, bör i berörda hänseende tjena till god ledning för omdömet.

Mig vill synas som skulle resultatet af fångens förbättring vid tillämpning af detta system i allmänhet icke kunna påräknas utan under vissa villkor och förhållanden. I första rummet torde en rätt tillämpning af detta system fordra en insigtsfull, för sitt kall intresserad och nitisk straffanstaltsföreståndare och förvaltningspersonal. Förbättringsmedlet af uppflyttning i klass förutsätter ock en längre strafftid; vidare må fängpersonalen ej vara alltför talrik, på det att föreståndaren må blifva i tillfälle personligen lära känna och med sin uppmärksamhet följa hvarje fånge, iakttaga hans sinnesriktning och uppförande.

Under dylika förhållanden bör i alla händelser mycket kunna uträttas för fångarnes förbättring. Meningarne äro ock delade derom, huruvida mera gagn må kunna åstadkommas under tvånget af något som helst på förhand uppställt system eller genom frihet att behandla hvarje individ efter dess olika beskaffenhet och såsom förhållandena i hvarje fall kräfvat.

Enär nu det progressiva straffsystemet icke veterligen inom något land vunnit *allmän* tillämpning, så frågas:

2. *Under hvilka förhållanden och förutsättningar må tillämpning af det progressiva eller mark-systemet vara att förorda?*

3. *Bör införande af detta system tillstyrkas i ett land, der verkställighet af straff eger rum vid en mängd spridda straffanstalter?*

G. FR. ALMQUIST.

Generaldirektör och Chef för Sveriges Fångvård.

III.

Vore det icke lämpligt, att fången under strafftiden förblir i saknad af hvarje njutningsmedel, som ej för helsan är nödigt, och således afhållas från allt bruk af snus och tobak?

Sedan straffen numera verkställas inom väl ordnade straffanstalter samt fången ej blott bekommer sund och tillräcklig föda, utan jemväl hålles till jemnt, icke öfverdrifvet arbete samt honom beredes tillfälle till undervisning och intellectuel sysselsättning, har blifvit ifrågasatt om ej frihetsstraffen, såsom de i allmänhet tillämpas, sakna tillräckligt afskräckande egenskap. Med anledning häraf är denna fråga uppställd.

G. FR. ALMQUIST.

IV.

Om midlerne til at hævde det afskrækkende moment i frihedsstraffens fuldbyrdelse.

Oberst du CANE udhævede på kongressen i London, at det afskrækkende moment ved frihedsstraffens fuldbyrdelse er ikke blot til for forbrydernes egen skyld men meget mere for deres skyld, som endnu ikke have begået forbrydelser. Med dette sande ord for øje fatter man straks, at det afskrækkende moment må bibeholdes, hvordan man end for resten indretter frihedsstraffen. De sidste års kongresser, såvel nationale som internationale, have fornemlig

stillet sig den smukke opgave at gøre straffen frugtbringende og forædlende. De store kulturlandes mænd, som have båret disse kongresser, dvælede kun i forbigående ved det afskrækkende moment, som for dem har været noget givet, medens de følte sig fattige på reformerende midler, og, med et tilbageblik på deres egne store fængsler med en befolkning af en ganske anden farlig slags end den, man kender i vore nordiske lande, spejdede ligesom ængsteligt efter midler af en ædlere natur, hvorved forbryderflokkene kunde blive vunden tilbage for samfundet.

De nordiske lande med simplere, jevnere forhold, med færre og mindre stæder og med mindre overkultur og al den last, som gerne følger den i hælene, kunne let af disse kongresser fristes ind på en vej, hvor der ikke længere spørges om den smertende straf men kun om alt andet, hvis hensigt er at dulme smerten. Førløkkede af den udelukkende tale om reformatoriske midler kunne de for eget vedkommende komme til at betone disse på en urigtig måde, hvorved den tilsigtede harmoni vil tilintetgøres. Derfor vil det måske ikke anses for ubetimeligt at udhæve den sætning: en straffeanstalt må først gøres afskrækkende og dernæst reformatorisk, idet den ikke kan blive det sidste, før den iforvejen i tilstrækkelig grad er det første.

Den fangeflok, som man skal kunne reformere, må være villig, lydig, rolig og nøjsom, men dette bliver den ikke uden gennem streng disciplin. Et strengt gennemført fængselsreglement, hvorfra der kun i sygdomstilfælde eller under andre tvingende omstændigheder dispenseres, er et afskrækkende moment. Men strengheden må være parret med retfærdighed og konsekvens. Ikke den ødsle brug af straffemidler, men den rette myndighed både hos overordnede og underordnede betinger i og for sig den rette streng-
hed. Kan strengheden gennemføres med få straffemidler, vil den virke bedst og samtidig være mest afskrækkende. En utidig anvendelse af straf virker kun sløvende eller oprørende.

Fangen må opdrages i nøjsomhed, derfor må spisereglementet, når alle rimelige sundhedsregler tages med i betragtning, være så simpelt som muligt. Det var ønskeligt om spisereglementet noget mere, end nu er tilfældet, kunde træde i disciplinens tjeneste f. eks. således, at der ikke straks gaves fuld kost, men at fangen måtte arbejde sig op til den.

Et burde opstilles som et mål, hvorefter alle, som have med fuldbyrdelsen af frihedsstraf at bestille, skulde stræbe, og det er undgåelsen af den sentimentale fangebehandling. Det ligger ofte i luften, at man skal tage med bløde hænder på forbryderne, at man skal kæle lidt for dem og trygle dem om at vende om fra de onde veje. Især i knappe tider som de nuværende må man vogte sig for den slags blødhed, som let kan lokke til fængslerne istedenfor at afskrække derfra.

Fangedragten er et afskrækkende moment. Fangen betegnes ved den som lovevertræder og som sådan skal han behandles. Det er ikke sjelden man hører ham tale undskyldende om sig selv, at det var brændevinen, som havde skylden, eller slette kammerater og andre tilfældige omstændigheder. Man trænger derfor til en daglig påmindelse om, at forbryderen selv får stå som hovedmanden. Kun må man her vogte sig for den vanærende, altfor meget afstikkende dragt, som kan komme til at berøve fangen hans selvagtelse.

I fællesanstalterne er den størst mulige afsondring mellem fangerne et afskrækkende moment. Det på grund af ydre omstændigheder i de norske fællesanstalter så at sige ukontrollerede samkvem mellem fangerne, fornemlig i deres fritimer, virker lokkende på samme tid som det ikke kan andet end virke depraverende. Længslen efter fællesanstalten hos flere af vore cellefanger er visselig for en del begrundet i dette forhold.

I vort cellefængsel forkortes straffetiden gennemgående med en trediedel. Straffearbejde i 6 måneder er 4 måneders celle, 8 måneder reduceres til 5 måneder og 10 dage,

9 måneder til 6. Dette er et lokkende moment, hvorfor cellefængslet hos os for de lavere straffe grader ikke er afskrækkende nok. Selv uden reduktion er almindelig talt cellestraf under 1 år ikke tilstrækkelig afskrækkende. Cellen er ikke længer, hvad den har været. Celleensomheden er gennem distriktsfængslerne og den almindelige bevidsthed bleven noget ganske almindeligt, som for en stor del har tabt sin bråd. Det bør derfor komme under almindelig diskussion, hvorledes erfaringen i denne henseende er i de forskellige cellefængsler og hvad man skal gøre for at skærpe cellestraffen på dens første stadium. Jeg tænker ikke her på de enkelte tilfælde, hvor cellestraf selv i den korteste tid for enkelte individer er så streng, at den må hæves. Det hører nu en gang til cellestraffens skøvheder, at den bæres med overordenlig forskelligt resultat af de forskellige individer.

Hos os er der endnu en omstændighed, som berører cellestraffen en del af dens afskrækkende moment. Korporlig straf er nemlig anvendelig i vore fællesanstalter og i vore distriktsfængsler, men ikke i cellefængslet, som par excellence er et fængsel for unge. Den korporlige straf er et afskrækkende moment, det er utvivlsomt, men ligeså utvivlsomt er det, at dens ophævelse i én slags fængsler virker slet. Den korporlige tugt er bleven upopulær, fordi den i sin tid i en sørgelig høj grad har været misbrugt.

En forvidt dreven anbefaling til kongelig benådning virker slappende i et fængsel. Man burde kun under ganske særegne omstændigheder anholde derom, da ellers straffen som et af domstolene med retfærdighed pålagt onde vil tabe i betydning. Når den kongelige nåde kun falder sjelden, virker den ikke alene godt, men straffen bibeholder, hvad den skal have, sit afskrækkende moment.

Kongressen i Stockholm talte i en af sine resolutioner imod den hyppige brug af kort straffetid for habituelle forbrydere. Det er et spørgsmål, om den nuværende tingenes tilstand i Norden, hvorefter straf for gentaget tyveri stiger meget lidet, er ønskelig, og om ikke lovgivningerne fra for stærk

stigning ere gåede ned til en for svag. Kort straffetid i gentagelsestilfælde er lidet afskrækkende, et noget større pålæg, end nu er den almindelige praksis, vil muligvis være et afskrækkende moment.

At habituelle forbrydere, navnlig af tyveklassen, kunne gå over til et andet rige og der blive betragtede som om de før ikke havde været dømte, er et lokkende moment. Hvis deres ældre domme fulgte dem over grænsen og tyngede i vægtskålen, når de påny begik forbrydelser, vilde dette være et afskrækkende moment.

Jeg hylder principerne for den betingede løsladelse, for det progressive system, for klassifikation og individualisation, for overarbejdspenge, for undervisning og for human fangebehandling i det hele, men jeg tror, at intet af dette vil virke, dersom det ikke springer frem på den mørke baggrund, som kaldes det afskrækkende moment. Man kan ved alle sine velmente bestræbelser let komme til at slippe fangen, når han opnår for meget for ingenting. Dette gælder ikke alene de dårlige men også de bedre fanger, over hvis gode forhold man så let er tilbøjelig til at blive rørt. Strenghed og alvor må være grundlaget for den hele fangebehandling. Først når fangen i sit ansigts sved har arbejdet sig op og gjort sig værdig til at tages under en rationnel reformatorisk behandling, først da vil han sætte pris på frugterne deraf og kunne tilegne sig dem på en grundig og nyttig måde.

R. PETERSEN.

Fængselsdirektør. (Norge).

V.

Skolens gerning inden fængslet.

Det kristelige samfunds opgave ligeoverfor forbryderen er en dobbelt: Den *missionerende* og den *civiliserende*. I første henseende gælder det at benytte straffen som et

middel til selverkendelse og sindsforandring, i den *anden*, at sætte fangen istand til at overtage og udfylde en selvstændig stilling i borgerlig henseende. Da i et overvejende antal tilfælde råheden har medført kollisionen med det borgerlige samfunds lov og orden, bliver den sidste opgave nærmere bestemt denne: ved overvindelse af råheden at udruste fangen til en ret deltagelse i det borgerlige samfundsliv, både i *materiel* og *åndig* henseende. Det *første* sker ved alvorligt, stadigt arbejde, anlagt således, at det både giver fangen den rette arbejdsdygtighed og øver sin stålsættende indflydelse på hans karakter i retning af alvor og udholdenhed; thi der, hvor forbryderen virkelig besidder arbejdsdygtigheden, før han kommer i straf, er visselig mangel på alvor og udholdenhed i arbejde en hovedårsag til forbrydelsen.

I den *anden* henseende gælder det at bibringe fangen sand samfundsfølelse og samfundsbevidsthed, at indprente ham samfundsordenes hellighed, at bringe ham til at indse samfundskravets sandhed og bøje hans villie til lydighed derunder. Dette bliver da formålet for al undervisning, som drives inden fængslet, også i andre fag end religion, der her som overalt ikke blot er *hovedfag* men *hovedsag*. Men efter dette *formål* for skolevirksomheden bliver *stoffet* at vælge og undervisningsmetoden at bestemme således:

1. Da enhver fange allerede ved indsættelsen skulde kunne læse, skrive og regne, og det under det almindelige skolevæsens udvikling bliver sjældnere og sjældnere, at de yngre fanger ganske savne disse færdigheder, vil fængselsskolen kun undtagelsesvis ligeoverfor nævnte færdigheder blive andet end fortsættende den lavere folkeskoles gerning.
2. *Hovedfagene* for den mere *udvidede* undervisning i fængslet blive *historie*, *geografi* og *modersmål*.
3. Af *historien* vælges fortrinsvis alt det, som klarest fremstiller den i menneskeånden boende trang til daanelse og kultur, og som fremstiller menneskeheden

arbejde for at opnå samme. Omvendt finder også det sin plads i undervisningen, som viser tilbagefald til råhed og barbari. Denne undervisning skal da især tjene til fangens *ethiske* udvikling.

Geografien behandles i den nøjeste forbindelse med historien og stilles væsentlig samme opgave.

Ann. Navnlig i en fællesanstalt, hvor straffetiderne ere lange, bør *naturfagene* ikke udelades, og vil jo historiens fortælling om menneskehedens „opfindelser“ yde anledning til at give lidt undervisning i visse naturfag, ligesom jo den geografiske undervisning ganske ligefrem optager i sig lidt meddelelse om stjerneverdenen og dyreverdenen o. s. v.

4. *Modersmålet* betragtes og behandles som kommunikationsmiddel med åndens verden; der tilstræbes den bedst mulige læsefærdighed; der drives på begrebsudvikling; der meddeles lidt kendskab til litteraturens historiske udvikling og mere fremtrædende forfattere o. l., ligesom dygtighed til at bruge modersmålet også som *skriftligt* meddelelsesmiddel søges opnået. Denne undervisning skal da især tjene til at fremme fangens *intellektuelle* udvikling. —
5. Undervisningsmetoden bliver især det *mundlige* foredrag med påfølgende samtale og tildels eksamination. —
6. Den uafviselige grundbetingelse for at undervisningen skal opnå sin hensigt er, at denne helt igennem hviler på og bæres af den *kristelige* verdensanskuelse.

TH. C. BERNHOFT.

Fængselspræst. (Norge).

VI.

Om opsynsbetjentenes tjenestetid.

Herunder høre en del spørgsmål, som have betydning for straffefuldbyrddelsen og som det vil være gavnligt at få belyste fra forskellige standpunkter og udveksle meninger om. Vel høre de nærmest til fængselsvæsenets detail, men af den harmoniske organisation af enkelthederne fremgår først den enhed, der fører til det ønskede mål. Den ledende ånd bør trænge ind til alle enkeltheder og meddele disse sit præg.

De punkter, der ville blive berørte her, ere:

1. Betjentenes hele tjenestetid.
2. Betjentenes daglige tjenestetid.
3. Betjentenes fritid.

1.

Spørgsmålet er her: for hvor langt et tidsrum skal man knytte betjentens tjeneste til fængslet? og falder således sammen med: på hvilken måde bør betjenten ansættes? Man kan gå 3 veje:

- a. enten stille betjenten i det væsentlige som et simpelt tyende eller arbejdsmand, ansætte ham på ubestemt tid med kort opsigelse, betale ham hans lønning uge- eller månedsviis, afskedige ham, når han ikke længere er brugbar, og ikke bekymre sig om hvad der så bliver af ham eller
- b. binde betjenten til fængslet ved en kapitulation på et vist åremål, således som adskillige stater skaffe sig underofficerer. I dette tilfælde består en væsentlig del af lønningen i den afregningssum, der gives betjenten efter fuldendt tjenestetid og som fortabes, hvis han i utide får afsked eller
- c. gøre betjentens stilling således, at han anser den for sit livsmål og vil knytte sig til fængslet for bestandig i hele det tidsrum, da han er i besiddelse af fuld

virkekraft. En væsentlig del af lønningen vil i dette tilfælde bestå i en sikker udsigt til efter lang og tro tjeneste at erholde en pension, der sikrer ham et anstændigt udkomme i hans alderdom.

Besvarelsen af spørgsmålet afhænger af den betydning, man tillægger betjenten under straffefuldbyrdsen. Ønsker man blot en bevogtning, der kan forhindre fangerne fra at flygte og som kan påse udførelsen af fængslets dagsorden, vil man vel kunne nøjes med den under a nævnte ansættelsesmåde. Ønsker man derimod betjente, der skulle træde i personligt forhold til fangerne og være bestyrelsen behjælpelige med fangernes individuelle behandling eller med at beskæftige dem ved forskellig arbejdsvirksomhed, må man gå en af de under b og c nævnte veje. På begge måder vil man kunne få dygtige kræfter, og bestyrelsen har i begge disse tilfælde en betydelig magt til at fremtvinge en god tjeneste, idet en afskedigelse vil være en følelig ulykke for betjenten.

Går man den under b anførte vej, bliver det igen at afgøre, på hvor langt åremål ansættelsen rettest skal være. I Italien, hvor ansættelsen hidtil har været otteårig, synes nu stemningen at være for en femårig periode.

På grund af det inderlige forhold, hvori betjentene ved den under c nævnte ansættelsesmåde stilles til fængslet og fængselsgerningen, der bliver betjentens livsgerning, vil denne sidste måde vistnok i almindelighed være at foretrække.

2.

Her er egentlig 2 spørgsmål, nemlig:

- a. Hvor lang daglig tjenestetid skal der forlanges af opsynspersonalet? og
- b. Hvor lang daglig tjenestetid skal man forlange af den enkelte betjent?

Det første spørgsmåls besvarelse må rette sig efter den for fangerne fastsatte dagsorden.

Fra fangen forlader sit natteleje og indtil han igen

indtager det, må opsynspersonalet være på sin post. Da man nu ikke ret vel kan forlange, at et menneskes nattehvileskal udstrækkes over c. 8 timer, bliver opsynspersonalets daglige tjenestetid altså c. 16 timer.

Men hvor lang daglig tjenestetid skal man forlange af den enkelte betjent? Kan de 16 timers tjeneste på hver post ikke fordeles på flere personer? Dette er i og for sig ingen umulighed og således er det vel også indrettet i flere fængsler. Imidlertid tror jeg ikke, at denne ordning er anbefalelsesværdig. En sådan daglig omskiften på enhver post vil let frembringe en usikkerhed og uensartethed i tjenesten, der volder konfusion; man har ingen sikkerhed for, at udstedte ordrer, som angå posten, blive ret bekendte for og opfattede af begge de posthavende, og sker der noget galt, kan det være vanskeligt at oplyse, hos hvem skylden ligger. Den 16 timers daglige tjeneste på hver post må derfor vistnok helst bestrides af samme betjent, idet der selvfølgelig tilstås ham en passende daglig spise- og hviletid, under hvilken posten tilses af nabobetjenten.

3.

Da nu en så lang daglig tjenestetid i længden er sløvende og uudholdelig, må der tilstås betjentene *fridage*.

- a. Hvor ofte skal man nu indrømme sådanne fridage?
- b. Hvorledes skal en sådan frihed på en hel dag efter en bestemt omgang bedst iværksættes?

ad. a. Her kan man gå 2 veje 1.) enten give alle betjente lige ofte fri f. eks. hver 7de, 8de, 9de dag o. s. v. eller 2.) dele betjentene efter anciennitet i flere hold, hvoraf de ældste have oftere fri end de yngre, altså 1 hold har f. eks. fri hver 7de dag, et andet hver 8de dag o. s. v. For den første ordning taler, at tjenesten er ens for alle betjentene og at friheden derfor også burde være det; for den anden ordning *dels*, at der derved gives de ældre betjente en lettelse, hvortil de vel kunne trænge og som

opmuntrer dem til at blive i fængslets tjeneste, *dels* at iværksættelsen af hele fritidsomgangen derved lettes ganske betydeligt, hvad der vil fremgå af det følgende.

Vælger man at give alle betjente lige ofte fri, bliver spørgsmålet! hvor ofte? — Jeg vilde anse hver 7de dag, der i så mangfoldige andre stillinger er det almindelige og har hævd i den almindelige bevidsthed, som passende.

ad. b. Afgørelsen af dette spørgsmål hænger så nøje sammen med de lokale forhold i hvert enkelt fængsel, at en ensartet afgørelse er vanskelig. Følgende hovedprinciper kunne tænkes fulgte:

1. Ansættelse af overtallige faste betjente.
2. Benyttelse af daglige reservebetjente.
3. Kombination af disse ordninger.

ad. 1. Den første ordning, der består i at lade de hver dag efter omgang ledige poster besørge af overtallige faste betjente, som således daglig skifte post men iøvrigt i et og alt betragtes som ordinære betjente, anbefaler sig derved, at alle betjentene på denne måde ere i lige grad knyttede til fængslet og derfor alle må forudsættes at have lige interesse i tjenestens gode udførelse. — Er der fastsat den *samme fritid* for alle betjente, er der imidlertid med denne ordning forbunden den vanskelighed, at der i almindelighed enten vil blive nogle ubesatte dagsposter i løbet af omgangen eller at i det mindste en af betjentene ikke kommer til at gøre fuld tjeneste og principet således egenlig fraviges. Kun hvor antallet af poster er et multiplum af det tal, der angiver antallet af tjenestedage i hver omgang, f. eks. med fridag hver 7de dag et postantal af 6. 12. 18. 24. 30. o. s. v., ville alle betjente såvel faste som overtallige komme til at gøre fuld tjeneste, idet man

ansætter så mange overtallige betjente som kvotienten af postantallet og tjenestedageantallet angiver eller i eksemplet 1. 2. 3. 4. 5. o. s. v. overtallige betjente. — Når postantallet ikke er et primtal, har man det ganske vist altså altid i sin magt at få etableret et fuldkomment system med overtallige betjente, idet man sætter tjenestedagenes antal i omgangen lig med en af faktorerne i postantallet. Er dette f. eks. 16, 24, 32, 40, o. s. v. giver man fri hver 9de dag og ansætter 2, 3, 4, 5 o. s. v. overtallige betjente; er postantallet f. eks. 10, 20, 30, 40, giver man fri hver 11te dag og ansætter 1, 2, 3, 4, overtallige betjente. Denne måde at iværksætte ordningen på er imidlertid den omvendte af den ønskelige. — Har man derimod bestemt sig for at dele betjentene i hold med *forskellig frihed*, ser jeg ikke rettere end, at det altid vil kunne lade sig gøre at indrette sig et fuldstændigt system med overtallige betjente. Er der således 31 poster, kunne 28 betjente med frihed hver 7de dag passe de 24 poster, og 8 betjente med frihed hver 8de dag passe de øvrige 7 poster. Er der f. eks. 43 poster, kunne 6 betjente med frihed hver 6te dag passe de 5 poster, 16 betjente med frihed hver 8de dag passe de 14 poster og 27 betjente med frihed hver 9de dag passe de øvrige 24 poster. Denne sidste ordning forekommer mig i enhver henseende at være den heldigste.

- ad. 2. Denne ordning består i, at man hver dag lader det for omgangen nødvendige antal betjente afløse af reservebetjente, der altså ikke som de ordinære betjente gøre fuld tjeneste efter en bestemt omgang, men kun når der er brug for dem. Haves der f. eks. 38 poster og man vil give hver 7de dag fri, bliver der de 6 dage i ugen at indkalde 5 reservebetjente og den 7de 8. — Ved denne frem-

gangsmåde har man den fordel, at der efterhånden uddannes personer, som kunne indtræde i ledige, faste numere, men den er kun praktisk, når fængslet ligger i en by, hvor sådanne reservebetjente kunne have. Den medfører den ulempe, at personer, der kun ere løselig knyttede til fængselsgerningen, få adgang til fængslet.

- ad. 3. Når man ikke vil adoptere betjentenes deling i hold med forskellig fritid og det ikke tilfældigvis er så, at der dog kan opnås en fuldstændig omgang med overtallige betjente alene, kan man ved kombination af denne methode og benyttelse af reservebetjente opnå en ordning, der i mange tilfælde er fyldestgørende. Hvor der således ikke kan gives fuld beskæftigelse for 4 overtallige betjente, vil der kunne ansættes 3 sådanne og 1 reservebetjent, der har nogle dages tjeneste i hver omgang, eller flere reservebetjente, der kun have tjeneste om søndagen. Haves der f. eks. 40 poster med frihed hver 12te dag, vil man kunne ansætte 3 overtallige betjente og 1 reservebetjent med 7 dages tjeneste i løbet af 12 dage. Har man 21 poster og giver fri hver 7de dag, vil man kunne ansætte 4 overtallige betjente og 3 søndagsbetjente eller 1 reservebetjent med 3 dages tjeneste om ugen.

Resultatet af hele undersøgelsen bliver således:

Når man fordrer af betjentene mere end en blot bevogtning af fangerne, bør man byde dem sådanne økonomiske vilkår, at de i bevidstheden om, at den gode udførelse af deres tjeneste i fængslet sikrer dem et sorgfrit udkomme nu og i deres alderdom, føle sig knyttede til fængslet for livstid.

Opsynspersonalet må daglig gøre ca. 16 timers tjeneste

og den daglige tjeneste på hver post bør ikke fordeles på flere personer.

Til gengæld bør der tilstås betjentene en passende mængde af hele fridage, der enten kan være ens for alle betjente — i hvilket fald hver 7de dag anses passende — eller — hvad der vistnok bør foretrækkes — betjentene inddeles efter anciennitet i hold med et forskelligt antal af fridage inden for visse ydergrændser, som formentlig passende kunne sættes fra hver 10de til hver 6te dag.

Frihedsomgangen må ordnes på den efter de lokale forhold mest passende måde. Den i almindelighed heldigste omgang er den, hvorved der tildeles alle tjenestegørende fuld tjeneste, hvad kun ordenligvis lader sig gøre, hvor betjentene ere inddelte i hold med forskellig fritid.

Hvor de lokale forhold tillade det, kan det dog være hensigtsmæssigt at benytte et mindre antal reservebetjente med begrændset tjeneste, idet der således kan uddannes passende personer til at indtræde i ledige faste betjentpladser.

F. AMMITZBØLL.

Fængselsinspektør.

VII.

Hvorvidt kan der opstilles almindelige regler for, hvorledes arbejdsvæsenet i fængslerne bør ordnes for at det kan befordre den rette fuldbyrdelse af straffen?

Ved besvarelsen af det opstillede spørgsmål kan man formentlig gå ud fra den forudsætning, at det fra alle sider erkendes, at arbejdet i fængslerne er en såvel i moralsk som disciplinær og økonomisk henseende absolut nødvendighed og en vigtig faktor til at befordre fuldbyrdelsen af

straffen på rette måde, og det, hvad enten man vil betragte det som et mod straffen forbundet onde eller gode. — Men en nødvendig følge heraf skulde det endvidere synes at være, at arbejdet også bliver tvungent, så at det ikke, som hos os ved fuldbyrdelsen af visse korte straffe: fængsel på vand og brød, fængsel på almindelig fangekost og simpelt fængsel, overlades til de pågældende selv at bestemme, om de ville arbejde eller ej, og jeg formener derfor, at arbejdet må være tvungent også under disse straffe. —

Det samme turde muligvis også, om end med forskellige modifikationer, kunne opstilles med hensyn til varetægtsarresten. Dette spørgsmål henhører vel strengt taget ikke her under, da varetægtsarresten ikke er nogen straf, der skal fuldbyrdes; men da en varetægtsarrest som bekendt ofte kan trække ud i meget lang tid, turde det dog være et spørgsmål, om der ikke også her, når undersøgelsesdommeren ikke finder, at der er noget til hinder herfor med hensyn til undersøgelsen, og i al fald, når det er fuldstændigt konstateret, at der foreligger en lovovertrædelse, måtte være hensigtsmæssigt, at vedkommende var forpligtet til at anvende varetægtstiden til nyttigt arbejde. — Når det i arrestreglementerne her i landet er stillet vedkommende arresteranter frit, om de ville arbejde eller ej, er dette formentlig nærmest sket af humanitetshensyn, men sålænge der kun består en ret for den arresterede til at erholde arbejde uden tilsvarende forpligtelse til at skulle arbejde, vil der næppe gennemgående blive arbejdet i varetægtsarresterne. — Dette er vistnok en fejl, som burde søges redresseret. — Med hensyn til arbejdet da måtte dette formentlig ordnes på samme måde og såvidt muligt efter samme principer, som nedenfor vil blive omhandlet ved spørgsmålet om arbejdet i straffeanstalterne. — Forsåvidt det ikke var muligt at få det overdraget til private entreprenører, måtte det formentlig ske for offentlig regning og omkostningerne derved forskudsvis udredes på samme måde som de øvrige delinkventomkostninger eller ved kommunal foranstaltning. —

Jeg må således anse det hensigtsmæssigt, at arbejdet såvel under de korte straffe som såvidt muligt også under varetægtsarresterne bliver tyngent. —

Når der derefter bliver spørgsmål om, hvorledes arbejdet helst bør ordnes i de egentlige straffeanstalter, for at straffen kan fuldbyrdes på bedste måde, da kan der vel, som jeg nedenunder skal anføre, opstilles nogle almindelige regler om, hvorledes arbejdet helst bør være indrettet, men jeg tror dog, at hovedvægten må lægges på det spørgsmåls afgørelse: hvorvidt staten selv bør beskæftige fangerne for egen regning eller overdrage fangernes arbejdskraft til private entreprenører? —

Når der *alene* tages hensyn til fuldbyrdelsen af straffen, skulde det synes heldigst, om staten selv beskæftigede fangerne; thi derved vilde straffen kunne gennemføres aldeles konsekvent og uden at man behøvede at tage hensyn til andre interesser, der kunne komme i strid hermed; men på den anden side er det forbundet med så uendelig mange og store vanskeligheder for staten selv at overtage hele beskæftigelsen af fangerne, at man efter min mening helst må søge at undgå dette. — Jeg skal i denne henseende blot tillade mig at anføre, hvor vanskeligt det vilde være for staten selv at besørge ledelsen af arbejdet, indkøb af maskiner og råmateriale og salget af de færdige fabrikata, dels på grund af de specielle kræfter og kundskaber, der udfordres hertil, som næppe kunne ventes forenede i den samme person, der forestår ledelsen af *straffeanstalten* — som sådan betragtet, — dels på grund af den kontrol, der måtte anses nødvendig fra statens side og som vilde forhindre vedkommende bestyrer i at følge konjunkturerne således, som det er nødvendigt i handel og vandel, når et arbejds skal drives med tilfredsstillende resultat. — Som regel tør man vistnok sige, at det vil være forbundet med tab i pekuniær henseende for staten selv at beskæftige fangerne, og, når dette kan undgås uden derved at fremkalde hindringer for fuldbyrdelsen af straffen, bør det naturligvis ske.

— Hermed skal dog ikke være sagt, at staten aldeles ikke skal inddrage sig på selv at beskæftige fangerne, selv om den ikke af omstændighederne kunde blive tvungen dertil. — Tværtimod anser jeg det ikke alene for en selvfølge, at straffeanstalterne selv såvidt muligt skulle forarbejde deres egne fornødenheder, men jeg formener endog, at det i flere henseender må anses for hensigtsmæssigt, at staten på visse stadier af straffen må og skal overtage beskæftigelsen af fangerne for i fuldeste måde at kunne sikre sig gennemførelsen af det gældende straffesystem. — Jeg anser det for utvivlsomt, at vedkommende bestyrers opmærksomhed, når han tillige skal lede hele arbejdsdriften, meget let vil blive alledet fra straffeanstaltens egenlige opgave: fangernes behandling overensstemmende med det i anstalten gennemførte system, hvorimod hans opmærksomhed, når arbejdet overdrages i entreprise, fortrinsvis vil blive henvendt på denne. — At overlade ledelsen af straffeanstalten som sådan til *en* mand og ledelsen af arbejdet i samme til en *anden* vilde formentlig bevirke en tvødeling, der vilde være uheldig og virke hæmmende i mange henseender. — Der kan selvfølgelig rejses mange og meget vægtige indvendinger imod at overdrage arbejdskraften til fremmede entreprenører, men jeg tror ikke, at de vanskeligheder, der ere forbundne hermed, ere så store, som de, der ere forbundne med at staten selv beskæftiger fangerne. — Den væsentligste indvending, der kan gøres herimod, er formentlig den, at entreprenørernes interesser ikke falde sammen med bestyrelsens med hensyn til behandlingen af fangerne og overholdelsen af reglementerne, og at der ved entreprenørernes mestre og deres virksomhed i det hele indbringes fremmede elementer i straffeanstalten, der let kunne blive farlige for disciplinen og gennemførelsen af systemet. — Dette er ganske vist rigtigt; men om denne indvending i virkeligheden har så overvejende betydning, at man derfor skulde opgive at overdrage arbejdet i entreprise, derom nærer jeg stor tvivl. — Selv om staten alene beskæftiger fangerne,

kan det på ingen måde undgås, at der ved de antagne mestre og betjente samt ved indbringelse af materiale og ved salget af de færdige fabrikata kommer fremmede elementer ind i anstalten, der kunne være lige så farlige for disciplinen som de ovenomtalte ulemper. — Jeg har i min virksomhed haft lejlighed til at gøre erfaringer i begge retninger, og jeg tror at turde udtale, at der i så henseende ikke er meget at tage fra det ene og lægge til det andet alternativ, og at de fordele, som overdragelsen af arbejdskraften i entreprise tilbyder både fængslet og staten, i fuldt mål kunne opveje de mulige mangler derved. —

Det er imidlertid en selvfølge, at der ved de med de private entreprenører oprettede kontrakter om arbejdskraften tages nødvendige og tilstrækkelige forbehold med hensyn til, hvilke arbejder der udføres, hvilke værk mestre der ansættes og gives adgang til anstalterne samt til kontrollen med arbejderne, ansvaret for arbejdets udførelse m. m. m. — Navnlig må det påses, at bestyrelsens myndighed over fangerne i enhver henseende bliver ubeskåren overensstemmende med de bestående reglementer og navnlig også, at de forskellige personer, der af entreprenørerne ansættes med bestyrelsens samtykke, ere underkastede dennes kontrol og myndighed ligesåfuldt, som om de vare ansatte af denne. — På denne måde tror jeg, at der, når lokalerne i straffeanstalten iøvrigt ere hensigtsmæssigt indrettede, kan føres en ligeså god og streng kontrol, som når arbejdet udføres for statens regning. —

Det er imidlertid åbenbart, at der ved en sådan kontrakt gøres mange indskrænkninger for entreprenørerne, der lægge dem hindringer i vejen med hensyn til udførelsen af arbejdet, og når der så tages hensyn til, hvor stor en mængde endog meget dårlige arbejds kræfter der gives i et fængsel og at de næsten alle først må lære arbejdet i selve fængslet, så er det vistnok rigtigt, at der indrømmes entreprenørerne en i forhold til den fri arbejdskraft endog meget billig arbejdsløn. — Jeg anser det nemlig for at være af yderste vigtighed

såvel for staten som fængslerne, at entreprenørerne stilles således, at de kunne bestå ved den overtagne entreprise, for at de ikke under uheldige og vanskelige konjunkturer skulle blive tvungne til at standse med arbejdet, hvad i alle henseender vil blive til ubodelig skade for fængslerne. — Jo bedre entreprenørerne stilles i økonomisk henseende med hensyn til arbejdet, desto lettere vil det blive for bestyrelsen at holde dem til at iagttage alt, hvad der henhører til disciplin og dagsorden, kort sagt, til at tage hensyn til fængslet som sådant. —

Der har såvel her i landet som andre steder været anket meget over den konkurrence, som arbejdet i fængslerne bevirkede ligeoverfor den private industri og fabrikvirksomhed, men jeg tør formene, at denne anke for en stor del er ugrundet og kun fremkaldt ved en løs betragtning af den normerede arbejds løn og ved ligefrem ukendskab til de virkelige forhold med hensyn til arbejdet i fængslerne. — For mit vedkommende lægger jeg i denne henseende ikke megen vægt på, om arbejdet udføres for statens egen regning eller det overdrages til entreprenører. De erfaringer, der i den allerseneste tid ere gjorte her i landet med hensyn til begæret efter at overtage arbejdskraften i fængslerne, synes i fuldeste mål at bekræfte denne antagelse. —

Efter det anførte tillader jeg mig derefter at formene: at arbejdet i fængslerne hensigtsmæssigst udbydes og overdrages til entreprenører mod fornøden garanti i enhver henseende og en billig arbejds løn, dog således at det forbeholdes fængslet til enhver tid at udtage og beskæftige de fanger, som der måtte have brug for i anstaltens egen tjeneste eller som den af hensyn til straffens fuldbyrdelse måtte anse det rettest selv at beskæftige. — Som almindelige regler for, hvorledes arbejdet bør indrettes i fængslerne, kunde der vistnok opstilles:

- 1) at arbejdet skal være af en sådan beskaffenhed, at det kommer i fuld overensstemmelse med det i fængslet gennemførte system;

- 2) *at det skal rette sig efter fangens såvel åndelige som legemlige begavelse og efter om straffen afsones i celle eller i fællesskab;*
- 3) *at det kan bestå i håndgerninger, håndværks- og fabriksdrift m. m., når det blot er simpelt og let fatteligt, ikke farligt for anstaltens sikkerhed eller fangernes sundhed og så renligt og let overskueligt som muligt;*
- 4) *at det endvidere skal være af praktisk natur, det vil sige henhøre til de slags arbejder, der drives i landet og hvorved fangen kan håbe efter løsladelsen at finde beskæftigelse, og*
- 5) *at det endelig helst må være således, at der kan normeres et vist pligtarbejde. —*

Iøvrigt formener jeg, at det næppe vil være muligt at opstille videregående regler med hensyn til arbejdets beskaffenhed. Dette vil nemlig formentlig bero så overordenlig meget på de stedlige forhold såvel indenfor som udenfor fængslet, at det vistnok helst må overlades til den lokale bestyrelse af hvert enkelt fængsel med ministeriets samtykke at vælge de arbejder, der måtte anses for de mest hensigtsmæssige for dette.

MAZANTI.
Fængselsinspektør.

VIII.

Bør der stræbes hen til at tilvejebringe en fælles nordisk fængselsstatistik?

Allerede på den internationale statistiske kongres i Paris i året 1855 blev der vedtaget et grundlag for den form, der burde følges i de forskellige lande ved udarbejdelse af fængselsstatistik. Man havde håbet på denne måde at få fremskaffet fra alle civiliserede stater så ensartede oplysninger om alle væsentlige forhold vedrørende fængselsvæ-

senet, at man derved var bleven i stand til at anstille sammenligninger i så henseende imellem de forskellige lande. Det samme mål har været tilsigtet på de to i det sidste tiår afholdte internationale fængselskongresser, nemlig den i London i året 1872 og den i Stockholm i året 1878. På begge disse kongresser blev der nemlig vedtaget bestemmelser om, at der skulde udarbejdes internationale fængselsstatistikere.

Man har imidlertid såvel i 1855 som senere næppe haft det rette blik for alle de store, ja næsten uovervindelige vanskeligheder, der stille sig i vejen for at nå dette mål. Forhold og omstændigheder i legislativ og administrativ, i social og økonomisk, i moralsk og politisk henseende vare og ere så forskellige i de forskellige lande, at det må antages, at det ene lands statistiske materiale er så uensartet i forhold til de fleste andre landes, at en sammenligning ikke med nytte kan finde sted, og hvor der ikke kan foretages nogen sammenligning, der er ethvert statistisk arbejde ørkesløst. Men ved siden af denne hovedgrund til uoverensstemmelse på dette område mellem landene er der en anden grund, der dog ikke ligger så dybt. Som bekendt lide alle resolutioner, der vedtages på videnskabelige møder, af den medfødte svaghed, at de kun kunne betragtes som ønsker, ikke som bindende bestemmelser for alle vedkommende. Dette har naturligvis haft til følge, at den i 1855 vedtagne norm ingenlunde er bleven fulgt overalt, hvor det var muligt at følge den, ligesom det også er sandsynligt, at den i årenes løb har modtaget ændringer alt efter de mange forskellige mænds skøn, der rundt om i landene have arbejdet i fængselsvæsenets tjeneste.

Der er vel, i henhold til bestemmelsen på kongressen i London, i 1875 blevet gjort et forsøg på at udarbejde en international fængselsstatistik; men at denne lader meget tilbage at ønske, vil vistnok efter det oven anførte næppe forundre nogen. Dette er kun en naturlig følge af de givne forhold og kan ikke på nogen måde tilskrives den sjelden

dygtige mand¹⁾, der har ledet dette vidtløftige og utaknemmelige arbejde. Han fortjener kun tak for al den tid og flid, han har ofret på arbejdet, der i hvert fald troligt har søgt at nå det på kongressen i 1872 satte mål, nemlig at give fængselsstatistiken også i geografisk henseende det størst mulige område.

Men dette mål nåes næppe ved at foretage pludselige spring, dertil udfordres vistnok et vedholdende, fremskridende arbejde sandsynligvis i en lang årrække. Kun ved at bevæge sig fod for fod, skridt for skridt, vil man formentlig komme det attræde mål nærmere; thi at nå det fuldstændigt, d. v. s., at få en komparabel statistik fra alle stater, det tør vel næppe nogensinde håbes.

For på en sikrere måde at nærme sig det omhandlede mål må arbejdet formentlig gribes anderledes end hidtil, og i det følgende er der fremsat en antydning i så henseende:

Istedenfor at lade fængselsstatistiken forsøge at omspænde alle civiliserede stater — hvortil den for tiden, således som det er udviklet, uden tvivl ikke har evne — vilde det måske være hensigtsmæssigt at inddele landene i grupper, således at alle lande, hvis udvikling m. v. er nogenlunde ensartet, kom til at høre sammen, og derefter for hver enkelt gruppe at udarbejde en samlet statistik.

En tysk fængselsmand²⁾ har allerede i så henseende fremsat den formening, at landene burde inddeles i 5 grupper, nemlig staterne med engelsk, fransk, tysk, skandinavisk og slavisk straffelovgivning. Det antages nemlig, at man tør slutte, at når der gælder en ensartet eller i hvert fald en analog straffelovgivning i forskellige lande, da ville de sociale betingelser i hvert enkelt af disse lande være de samme, ligesom også at der da ikke vil være synderlig forskel imellem landene i økonomisk, politisk og moralsk henseende.

¹⁾ Generaldirektør for det italienske fængselsvæsen BELTRANI SCALIA.

²⁾ Inspektør ved straffeanstalten i Zwickau Dr. jur. GELBHAAR.

De statistiske oplysninger, der erholdes fra de forskellige lande i en afgrupperne, antages derfor at være så indbyrdes ensartede, at der kan finde sammenligning sted imellem dem. At der på denne måde er udsigt til at erholde pålidelige resultater for hver enkelt gruppe, selvfølgelig når materialet behandles med tilbørlig omhu, synes antageligt. Også vil en sammenligning imellem de forskellige grupper indbyrdes derefter formentlig ikke være uden betydning; thi det vil, når sammenligningsleddene ere blevne indskrænkede til nogle få, langt lettere fremtræde, hvad der er så ensartet, at det kan sammenlignes, og hvad der er så forskelligt, at enhver sammenligning er unyttig.

I henhold til det således udviklede må det formentlig antages, at en samlet nordisk (eller skandinavisk) fængselsstatistik vil yde sin skærv til muliggørelsen af en almindelig fængselsstatistik for alle civiliserede lande. Nu er det vistnok sandt, at der ikke haves sikkerhed for, at de andre grupper ville overtage det dem i så henseende tiltænkte arbejde; men når det først er gået op for den almindelige bevidsthed, at den vej, der hidtil er fulgt på dette område, ikke fører til målet, er det vistnok ikke usandsynligt, at man vil forsøge den her antydede.

Men selv om dette ikke skulde blive tilfældet, vil det med udarbejdelsen af en samlet nordisk fængselsstatistik forbundne arbejde dog næppe vær spildt. Det tør vistnok antages, at der ved et sådant arbejdes udførelse på mange punkter, hvor der nu forholdsvis er dunkelhed, vil vindes klarhed, at mangen en ujevnhed vil blive rettet, samt i det hele at en samvirken i denne retning af de forskellige landes fængselsbestyrelser vil have en gavnlig indflydelse på mange områder af det nordiske fængselsvæsen.

Idet det derfor tilrådes at vedtage på det forestående nordiske fængselsmøde en bestemmelse om udarbejdelsen af en samlet nordisk fængselsstatistik, skal i det følgende fremdrages nogle enkelte punkter betræffende denne stati-

stik, der formentlig ville egne sig til nøjere overvejelse og nærmere forhandling på det forestående møde.

Af størst vigtighed for en fængselsstatistik er selvfølgelig *fangemassen*. Men allerede her frembyder der sig en væsentlig uoverensstemmelse mellem de nuværende fængselsberetninger fra de forskellige nordiske lande. Den svenske beretning omhandler nemlig ikke alene de fanger, der ere idømte straffearbejde, således som den norske og den danske beretning, men tillige samtlige fængslede personer, hvad enten disse ere arresterede for begåede forbrydelser eller for „försvarslöshet och olofligt kring strykande“. Af sidstnævnte slags arrestanter blev der i året 1877 indsat ikke færre end 6337 mandspersoner og 962 kvinder. Det skal villigt indrømmes, at en fængselsstatistik først er fuldstændig, når enhver arrestant kan medtages i samme, men således som forholdene for tiden ere i Danmark (og formodentlig også i Norge) vil det være vanskeligt at erholde pålideligt statistisk materiale fra arresthusene i samme omfang som fra straffeanstalterne. Dog vil en forandring til det bedre være sandsynlig, når den forestående reform i retsplejen bliver gennemført i Danmark. Spørgsmålet bliver derfor om man ikke indtil videre burde indskrænke sig til af fangemassen kun statistisk at behandle de til straffearbejde dømte personer.

Men også i en anden henseende kan der være tvivl om hvad der bør betragtes som statistisk fangemasse. Hvis man nemlig, som det sker i nogle nordiske fængselsberetninger, først tager det antal fanger, der indesidder ved årets begyndelse og dertil lægger det antal, som er indkommet i årets løb, vil man ganske vist få det samlede fangeantal, som har indesiddet i fængslet i det pågældende år. Men da en meget stor del af disse fanger bliver hensiddende i flere år, ville mange fanger blive statistisk behandlede flere gange og således forrykke resultatet. På den anden side går det heller ikke an, således som det f. eks. er sket i den internationale statistik fra 1875, at gå ud fra det

antal, der hendsidder ved et års slutning; thi da vil en stor del af de fanger, der have en mindre straffetid end 1 år, slet ikke forekomme i statistiken. Dette vil f. eks. blive tilfældet med omtrent $\frac{1}{3}$ af samtlige i Vridsløselille straffeanstalt indsatte fanger. Der bliver formentlig således kun tilbage alene at behandle som statistisk masse det antal fanger, der indkommer i årets løb, hvad der forøvrigt nu finder sted i den danske beretning. Det er jo klart, at når dette sker hvert år, ville i tidens løb samtlige fanger komme med og kun én gang. — At enhver fængselsstatistik bør begynde med den sædvanlige oversigt over det hele fangeantal er imidlertid selvfølgelig, men den bør ikke tjene som grundlag for den statistiske behandling.

Hvad de statistiske oplysninger angår, der ville blive at meddele om den vedtagne fangemasse, da vil man vistnok uden vanskelighed på mødet komme overens om følgende: *forbrydelse, straffetid, alder, ægtesabelig stilling, fødsel, tidligere livsstilling og religionsbekendelse*, i hvilken henseende opmærksomheden dog henledes på, at tabeller over „*forbrydelse*“, der ikke kan give noget helt billede af et lands forbryderstatus, når kun de fanger medtages, der ere dømte til straffearbejde, vel just ikke kunne betragtes som aldeles nødvendige, da de pågældende landes almindelige kriminalstatistik i denne henseende giver fuldstændigere oplysninger. Ligesom en sådan tabel heller ikke findes i den foran omtalte internationale fængselsstatistik fra 1875, således synes den også at være forbigået i de vedtagne skemaer for den almindelige penitentiære statistik; men desuagtet formenes den dog ikke at burde savnes i en fælles nordisk fængselsstatistik, eftersom den stedse med interesse har været fundet i de forskellige landes særlige beretninger. — Endnu et punkt, der vedrører fangemassen, nemlig det ligeså vanskelige som vigtige om en statistik over *tilbagefald*, skal særligt anbefales til overvejelse med hensyn til dets behandling på det kommende møde.

At den nordiske fængselsstatistik også bør omfatte *di-*

sciplinen, sundhedstilstanden, arbejdsvæsenet, indtægter og udgifter, er kun noget der nævnes i forbigående, idet der gås over til en kort omtale af spørgsmålet om, hvor hyppigt en sådan fælles statistik bør udarbejdes og udgives.

Det område, som en nordisk statistik vil komme til at omfatte, bliver, tiltrods for at 4 lande forene sig, endnu forholdsvis kun lidet, idet det ikke vil blive mere end omtrent $\frac{1}{4}$ af hvad ethvert af de store europæiske kulturlande indeholde. Det gælder imidlertid som en grundsætning i statistiken, at pålidelige resultater først nåes ved store tal, først ved disse undgår man at strande på tilfældighedens skær. Allerede som følge heraf turde der formentlig være anledning til at overveje, om det ikke var rettest kun at udgive dette arbejde samlet for nogle år ad gangen. Til en beslutning i denne retning turde formentlig også hensynet til det med udarbejdelsen forbundne arbejde, der ikke bliver ganske ringe, lede, ligesom også de dermed forbundne udgifter ikke kunne lades ganske ude af betragtning. Når hertil kommer, at et arbejde af denne natur i langt højere grad henleder den offentlige opmærksomhed på sig, når det ikke kommer for ofte, så turde der måske være tilstrækkelig grund til hver gang kun at udgive det med et mellemrum, der vistnok ikke børde være mindre end 3 år. Som bekendt omfatter den danske beretning om fængselsvæsenets tilstand en periode af 5 år, og hermed har der ikke været forbundet nogensomhelst ulempe, tværtimod har, som følge af de såre små tal i Danmark, en beretning for en længere periode kun kunnet give brugbare resultater. Men det formenes dog ikke, at perioden for den nordiske fængselsstatistik bør udstrækkes så langt navnlig af hensyn til, at der er 4 lande, som komme til at deltage i det pågældende arbejde, der vel naturligst for hver enkelt periode overtages efter tur af et af landene. Forøvrigt bør arbejdet formentlig affattes den ene gang i det svenske og den anden gang i det danske (norske) sprog. I dette øjemed kunde de 4 lande måske inddeles i 2 grupper, således

at Finland og Norge kom i den ene og Sverige og Danmark i den anden. Ved lodtrækning kunde det da afgøres, hvilken af disse grupper der første gang skulde overtage udarbejdelsen og udgivelsen, ligesom loddet atter kunde skille de pågældende 2 lande imellem. At de dermed forbundne udgifter må afholdes af det land, der forestår arbejdet i den enkelte periode, må vel betragtes som en selvfølge.

Ikke alene de foranstående korte antydninger men sagen i sin helhed anbefales herved til overvejelse af alle dem, der måtte have interesse for det således rejste spørgsmål.

FROM.

Bogholder i Justitsministeriet.

IX.

Om sjæleplejen for varetægtsarrestanterne.

Før jeg går over til at omhandle mit egenlige emne: „Sjæleplejen for varetægtsarrestanterne,“ vil det ikke være overflødig at forudskikke nogle bemærkninger om varetægtsarrestanternes stilling ligeoverfor politimesteren, dommeren og arresthusbestyreren, hvilke som oftest ere én og samme person, hvorved varetægtsarrestanten end mere udsættes for en mulig vilkårlig behandling, hvilken jeg ingenlunde tænker mig fremkaldt ved ond villie fra vedkommendes side men begrundet på den store indflydelse, det subjektive skøn har på ethvert menneske. Når et menneske er anholdt, sker det let, at der alt har dannet sig eller snart vil danne sig hos forhørsdommeren en subjektiv mening om, at han er skyldig, men en sådan subjektiv mening kan, hvor megen umage end vedkommende gør sig for det modsatte, ikke andet end både få indflydelse på forhørernes afholdelse og på dommerens stemning mod den anholdte og hans hermed i forbindelse stående behandlingsmåde af ham. Og dette bliver så meget farligere, som en dommer, der

er sig sin egen dygtighed, sin retfærdighedsfølelse, menneskekundskab og gode villie til at gøre det rette bevidst, ikke let vil kunne bringes til at tro eller indrømme, at hans subjektive opfattelse mulig dog kunde være urigtig og i alt fald have stor indflydelse på ham. For juristen behøver man ikke at godtgøre, på hvilke forskellige måder der kan holdes forhør, og hvorledes det: „at fange forbryderen i modsigelser“ kan udøves på en måde, der ikke altid synes at stemme med sandhed og ret, navnlig lige overfor udannede og lidet begavede mennesker, der sædvanlig blande det, de vide, sammen med det, de formode eller have tænkt sig. Herimod burde de anholdte snarest muligt betrygges, idet de fik ret til at have en sagsfører til deres bistand, således som det er foreslået i „Udkastet til lov om strafferetsplejen kap. VI,“ hvilket også vilde have betydning med hensyn til protokolføringen. Jeg mener ingeniunde, at nogen dommer fører falsk protokol, men den anholdte har ikke altid forstand på, hvad der kan være af vigtighed for ham at få protokolleret, eller evne til at få sine udsagn gengivne i den klareste og fyldigste form, og han er da i mere eller mindre grad given i forhørsdommerens vold. At han i regelen ikke i senere forhør vil med hensyn til tidligere udsagn kunne få nogen hjælp og støtte af retsvidnerne, antager jeg ikke, at jeg behøver nøjere at begrunde.

Gå vi nu over til at betragte varetægtsarrestantens behandling i arresten, da er han også i høj grad prisgiven for arresthusbestyrerens mulige vilkårlighed. Regl. for arrestvæsenet i Danmark af 7de Maj 1846 lægger en meget stor magt i arresthusbestyrerens hånd, hvilken det i mange tilfælde bliver såre vanskelig at kontrollere. Som eksempel skal nævnes B § 13 hvori der står angående arrestantens forlangende om at måtte tale med bestemte, opgivne personer (D § 22), at han (arresthusbestyreren) „bør give den fornødne tilladelse hertil, med mindre han måtte have overvejende grunde til at negte den, hvorom i så fald bør gøres tilførsel i arrestjournalen.“ Som på andre steder i vor lov-

givning synes det her, at man giver med den ene hånd, medens der tages med den anden. Thi i virkeligheden er det ved B § 13 overladt til arrestbestyrerens vilkårlige for-godtbefindende, om han vil give den omtalte tilladelse eller ikke. Han kan finde grunde, der ere overvejende, i det mindste i hans øjne, men, fordi slige grunde i arrestbestyrerens øjne ere overvejende, er det jo derved ikke givet, at de i virkeligheden bør være det, og at disse grunde skulle anføres i arrestjournalen er kun en liden trøst for arrestanten. Det kan være længe (i det mindste for ham), inden overøvrigheden får den at se, og sæt, at overøvrigheden ikke giver arresthusbestyreren medhold i at betragte grundene som overvejende, hvad så? Overøvrigheden kan ikke med billighed straffe en arresthusbestyrer, fordi han, måske ifølge sit eget skøn efter meget alvorligt overlæg, finder en grund overvejende, som overøvrigheden ikke finder at være det, og der gives slet ikke i reglementet nogen antydning af, hvad der skal forstås ved „overvejende“ grunde. Der tales i reglementet om „særdeles“ grunde og „overvejende“ grunde, men der antydes ikke i fjærneste henseende, af hvad beskaffenhed de skulle være for at høre ind under ovenstående kategorier.

Lader os tage et andet eksempel fra forplejningen i arresten. Ifølge E § 16 (efr § 6 slutningen og § 7) loves der arrestanten en bedre forplejning, men løftet tages til-dels tilbage igen, idet det afhænger af arresthusbestyreren, hvorvidt han vil tilstå den eller ej. „Men denne tilladelse vil,“ tilføjes der nemlig, „kun blive tilstået, forsåvidt den kan bestå med den orden og det mådehold, der nødvendigvis bør finde sted i et arresthus, hvilket politimesteren i ethvert enkelt tilfælde har at afgøre.“ Men, når begyndelsen af § 16 er alvorlig ment, og det må man da være overbevist om, thi ellers vilde den jo kun være en hån mod arrestanterne, så synes der ingen mening at være i, at arresthusbestyreren skal bestemme varetægtsarrestanternes diæt; er der grund til at gøre det, da bør det påhvile lægen og

ikke ham. Og varetægtsarrestanten bør være berettiget til at nyde, når han har midler dertil, så god en forplejning han vil, når den ikke overskrider almindeligt mådehold og ikke kommer i kollision med „hans friheds indskrænkning og hans persons bevogtning.“

Det må tilvisse for varetægtsarrestanternes vedkommende anses ønskeligt, at det ikke skal komme til at se ud, som om der straffedes, før nogen forbrydelse var godtgjort og dom falden, eller som om opholdet i arresten brugtes til at *vinge* arrestanten til at bekende ved at gøre ham opholdet der ubehageligere, end det ifølge E § 16 er nødvendigt. Det skal indrømmes, at det kan være meget fristende for en retsbetjent, når han selv er fuldkomment overbevist om den anholdtes strafskyldighed, da at anvende et tryk på ham for at få ham til at bekende, men det er ikke tilladeligt, og der bør gøres alt for at hindre dets mulighed. Vi må nemlig ikke glemme, hvad der så ofte glemmes både af folk i almindelighed og af retsbetjenten, at en anholdt er ikke en forbryder, om end forhørsdommeren nok så gerne vil gøre ham dertil, før hans brøde er bevist. Husk, at man har eksempler på, at en varetægtsarrestant har siddet flere måneder i arrest og dernæst er bleven aldeles frifunden, samt at det senere er blevet opdaget, at en ganske anden havde begået den forbrydelse, som man tiltroede ham. Pålægger man varetægtsarrestanten et savn eller en lidelse, som ikke er nødvendig for hans friheds indskrænkning og hans persons bevogtning, benytter man arrestationen som torturmiddel; det er for de fleste mennesker alt en stor lidelse nok, at friheden er dem berøvet. Er en benyttelse af arrestationen som ovenfor antydnet tilladelig eller nødvendig, så lad os forkynde det rent ud: Når du bliver anholdt og efter kendelse arresteret, — du være forøvrigt nok så uskyldig, — så bliver du for en stor del given politimesterens, dommerens og arresthusbestyrerens forgodtbe- findende i vold, og, når vedkommende mænd eller mand ikke er human og menneskekærlig og tillige ikke har den ret-

færdighedsfølelse, at han tager hensyn til *din* følelse og hele stilling, må du vente at blive i mere eller mindre grad pint og plaget. Hvor længe? ja så længe omtrent, som vedkommende behager, og, når du så endelig ved dom er bleven pure frifunden, så kan du klage, men hvad nytter det, da arrestreglementets bestemmelser med hensyn til, hvad der skal lede politimesterens og arresthusbestyrerens skønnende, ere så vage eller rettere slet ikke findes, så at du ikke kan få nogen ret? Ja! hvor er det muligt for en varetægtsarrestant at skaffe sig vidner på, hvad uret han har lidt i arresten? og, når han siger, at han er bleven unødvendigt plaget, og arresthusbestyreren siger, at det er ikke sandt, hvem har så ret? Ikke at tale om at selv om arresthusbestyreren bliver straffet, er det kun et dårligt vederlag for den lidelse, varetægtsarrestanten har udstået i arresten, og den krænkelse, han har lidt ved at se sig overgivet til anden mands vilkårlighed.

Det er altid lidet ønskeligt at lægge en stor og meget ubegrændset myndighed i enkelt mands hånd, når han ikke står under en streng og så at sige øjeblikkelig kontrol, thi en sådan myndighed kan såre let misbruges ikke blot af ond villie men også af mangel på god evne. Det turde da være hensigtsmæssigt at indskrænke denne myndigheds mulige vilkårlighed så meget som muligt, navnlig også ved at behandlingsmåden af varetægtsarrestanterne i arresten blev nøjere bestemt og hyppig til ubestemte tider og uden forud given underretning kontrolleret.* Mig synes det, at varetægtsarrestanterne nu ikke have nogen anden virkelig garanti mod overgreb end dommerens eller arresthusbestyrerens personlighed.

Man indvende ikke herimod: „En hæderlig politimester, dommer eller arresthusbestyrer handler ikke, som du har

---

* *Anm.* Hvorvidt man for eksempel kunde overdrage en anset og hæderlig mand i hver jurisdiktion tilsynet med fangernes behandling, henstilles.

tænkt dig, og vor embedsstand er gennemgående hæderlig.“ Ja, Gud være lovet! det er jeg også overbevist om, men den hæderlige og dygtige embedsmand, der ikke vil misbruge sin myndighed, vil snarere være glad ved, at dens vilkårlighed bliver begrænset, end det modsatte, og, er der kun *én* retsbetjent, der misforstår og derfor misbruger sin stilling (og dette er dog tænkeligt iblandt så mange), er dette tilstrækkelig grund til at gøre alt for at unuliggøre sli­g misforståelse eller et sådant misbrug. Vi må ikke glemme, at hele retsdistriktet har øjet fæstet på vedkommende embedsmands optræden, og derfor kan denne, når den ikke er, som den bør være, let virke demoraliserende i en vid kreds og gøre langt mere skade end den, der går ud over den enkelte.

Fra sagkyndig side er det blevet mig meddelt, at der for tiden findes arrester (Kjøbenhavn, Nørrebro, Odense), som have en egen præst, andre, hvor stedets præster have overtaget sjælesorgen, atter andre, hvor præsten bliver hentet, når arrestanten ønsker det, og endelig andre, hvor der slet ikke finder nogen sjælesorg sted. Dette turde alt være tilstrækkelig talende for, at der med hensyn til sjælesorgen for varetægtsarrestanterne trænges til en ordning. Om man end mener, hvortil der nok kunde være grund, at præsten ikke bør komme til varetægtsarrestanten, uden denne ønsker det, er det ikke nok, at man venter på, at arrestanten udtaler et sådant ønske. Herfra kan han nemlig afholdes af forskellig grund, f. eks. fordi han undser sig for præsten eller mener, at det ikke vilde behage forhørsdommeren eller arresthusbestyreren, om han udtalte et sådant ønske, og at han derfor kunde frygte for ubehageligheder af vedkommende. Lad os huske på, at forhørsdommeren f. eks. har magten til at pine ham i mange timers forhør, under

hvilket arrestanten må stå, medens forhørsdommeren sidder i sin lænestol, samt hvorledes arresten kan blive mere eller mindre ubehagelig. Det burde derfor gøres vedkommende til pligt at forhøre hos enhver varetægtsarrestant, om han ønskede en præst, og spørgsmålet herom samt arrestantens svar burde føres til protokols, og i tilfælde af at arrestanten sagde nej burde spørgsmålet efter et bestemt tidsforløb gentages, ligesom det også burde være stedets præst eller den, der „hentedes,“ tilladt *selv* at forhøre hos arrestanten, om han ønskede hans besøg eller ej.

Man skulde tro af arrestreglementets E § 13 og 16, at arrestanten måtte have ret til at modtage besøg af sin præst, i det mindste når disse besøg ikke krævedes altfor hyppig eller på tider, der ikke passede med arresthusets orden, men det lader til, som om dette ikke forholder sig således, og som om det afhænger af arresthusbestyreren alene, om præsten må få adgang til en varetægtsarrestant, samt at det altså er ham, der skal bedømme, hvorvidt en arrestant virkelig har en religiøs trang, eller hvorvidt han skal lade sig nøje med at tilfredsstille denne ved det ny testamente og psalmebogen, til hvis klarere forståelse han måske netop ønskede præstens besøg. Men det synes dog en urimelighed, at således for en del omsorgen for arrestanternes sjælepleje skal overgives til arresthusbestyreren, da han jo slet ikke behøver at være et menneske, der er i besiddelse af religiøs og kristelig sands, og tillige urimeligt, at arrestanterne skulle vide sig mere betryggede med hensyn til, at deres legemlige pleje varetages end den sjælelige, men, medens arrestreglementet indeholder et reglement for lægen, findes intet sådant for præsten, og det kan lidet nytte, at det for arrestanten må synes, som om han har lov til at forlange at tale med sin præst, når det i virkeligheden afhænger af arresthusbestyreren, om han skal få tilladelsen hertil eller ej. Præsten synes da i modstrid med E § 13 at sammenstilles med „hans (arrestantens) nærmeste familie og hans venner,“ istedenfor at det var langt rimeligere at

sammenstille ham med lægen. Til denne som til præsten bør man have den tillid, at de som embedsmænd vide at opføre sig, som det sig bør, indtil man får bevis for det modsatte, og får man et sådant bevis, da bør der antages en anden læge eller en anden sjælesørger. Og at gøre præstens besøg hos varetægtsarrestanterne afhængige af arresthusbestyrerens forgodtbefindende er en fornærmelse både mod den enkelte præst og mod præstestanden. Jeg siger udtrykkelig: „af arresthusbestyrerens forgodtbefindende,“ thi at præsten må bøje sig under et reglement er meget naturligt, og herved stilles han ikke lavere end lægen eller enhver embedsmand. For ethvert menneske, der ønsker sjælesorg af sin præst, er det et stort savn at måtte undvære samme, hvormed i ethvert tilfælde ingen bør straffes, før det er godtgjort, om han overhovedet er i nogen henseende strafskyldig. Der burde da også gives et reglement for præsten, så at han uden at indhente særlig tilladelse hos arresthusbestyreren, og uden at denne skal afgøre, hvorvidt og hvorledes sjælesorg skal ydes, kan få adgang til varetægtsarrestanterne.

Men på underdanigst forespørgsel:

„Om jeg ikke har lov til at besøge de fanger, der hensidde i n. n. fængsel, uden at udbede mig politimesterens tilladelse, og uden at det kommer i betragtning, hvorvidt han anser mine besøg for gavnlige eller ej,“

erholdes følgende ministerielle resolution:

„At præsten udenfor de tilfælde, hvor der måtte være truffet en særlig ordning, ikkun vil kunne tilse arrestanterne efter foregående aftale med arresthusbestyreren og med hans samtykke, men at ministeriet på den anden side forudsætter, at et slikt samtykke ikkun vil blive negtet, hvor der i det enkelte tilfælde måtte foreligge aldeles afgørende grunde.“

Der betegnes ikke, hvad der skal forstås ved „aldeles afgørende grunde,“ ligeså lidt som man i arrestreglementet får at vide, hvad der forstås ved „særdeles“ og „overvejende“ grunde. Men hertil må tillige bemærkes, at der ikke i re-

solutionen gives præsten nogen ret til at kræve disse aldeles afgørende grunde, og hvorledes skal han da få dem, når arresthusbestyreren ikke finder sig oplagt til at give ham dem? Ministeriets resolution vil i praksis blive vanskelig at benytte på en for sagen heldig måde. Der siges ikke, om man skal begære arresthusbestyrerens samtykke for hver enkelt besøg, men antaget, at det er meningen, thi ellers vilde resolutionen vel have indeholdt nøjere bestemmelser herom, skal altså præsten for hvert besøg anmode om arresthusbestyrerens samtykke. Dette bliver måske negtet, og, som ovenfor bemærket, giver resolutionen ikke præsten *ret* til at kræve de aldeles afgørende grunde; han må da klage til justitsministeriet; dette vil naturligvis høre den anden part, og hermed kan en ikke liden tid gå hen, hvilket går ud over arrestanten, ikke at tale om, at det, da det ikke er bestemt, hvad der skal forstås ved „aldeles overvejende grunde,“ da kunde tænkes, at, selv om arresthusbestyreren angav dem for præsten, de dog ikke af denne kunde antages for overvejende; men han måtte da også i dette tilfælde henvende sig til ministeriet, og den tid, der vilde medgå, tilligemed skriveriet vilde blive den samme.

Jeg har gjort mig umage for at udfinde, hvad man kunde kalde grunde, skønt ikke aldeles afgørende, mod en fornuftig sjælesorg for varetægtsarrestanterne.

Man har da anført for mig, at den deltagelse, som arrestanten kunde slutte sig til af de besøg, han modtog af præsten, kunde hindre hans tilståelse; men dels er det jo ikke sagt, at der overhovedet er noget at tilstå, og dels er det vanskeligt at forstå, hvorledes præsten ved sin sjælesorg, som jo kommer til at bestå i forkyndelse og udlægning af „ordet“, meddelen af sakramentet og behandling af de spørgsmål, der måtte tynde på arrestantens samvittighed, skulde kunne komme til at lægge en deltagelse for dagen ud over den, der tilkommer enhver, enten han er skyldig eller uskyldig, og at denne almindelige kristelige deltagelse

skulde kunne forlede til benægtelse. Tværtimod vil det for enhver troende kristen synes, at evangeliets forkyndelse netop måtte bevirke det modsatte, en bekendelse af sandheden.

Jeg har dernæst også hørt, at præsten, når arrestanten f. eks. vilde spørge ham om sin sag, om flere vare arresterede i den anledning eller bleve indviklede i den, om folks mening med hensyn til den osv., let kunde komme til, direkte eller indirekte, at give svar, som kunde være uheldige med hensyn til sagens gang. Er man bange herfor, kunde man jo gerne gøre det til pligt for præsten slet ikke at indlade sig på arrestantens sag eller besvare noget spørgsmål desangående, men det vil næppe være nødvendigt, da han snart vil mærke, at han ved at gå ind på omtale af vedkommendes sag og de dermed i forbindelse stående omstændigheder, hvorom han jo ikke kan have nogen klar kundskab, vilde komme ind på et område, hvor han, så at sige, vilde tabe fodfæstet og måtte føle, at han ikke kunde optræde som sand sjælesørger. Det skønnes tillige ikke, hvorfor bemærkningen om „deltagelsen“ og „de direkte eller indirekte uheldige svar“ ikke ligeså godt kunde finde anvendelse på lægen som på præsten. Men med hensyn til lægen er der ikke i reglementet taget noget forbehold med hensyn til, hvad han må tale om med arrestanten, og hvorledes han må tale med ham, og det er ham ikke forbudt at yde arrestanten, hvis han vil og kan, den sjælepleje, som det ligger præsten nærmest at yde. Man har naturligvis antaget, at lægen havde den takt kun at beskæftige sig med, hvad der vedkommer hans kald, ihukommende det gamle gode ord: „skomager bliv ved din læst!“ og man er tilvisse ikke blot berettiget, men jeg tør sige forpligtet til at antage det samme om præsten, indtil man har bevis for det modsatte, hvilket efter min formening arresthusbestyreren overskrider, når han vil agere sjælesørger.

Endelig har man bemærket, at præstens besøg kunde

give arrestanten anledning til et hykleri, som han måske kunde indbilde sig på én eller anden måde at have eller få gavn af. Men bedømmelsen af, om arrestanten er en hykler, turde man bedst overlade til præsten; har denne blot nogen erfaring som præst, vil han lettere end nogen anden opdage sligt. „Men,“ siger man, „i alt fald er præstens besøg en adspredelse.“ Lad os her igen lægge mærke til, at arrestationen for varetægtsarrestanterne ikke må indeholde noget, der ligner *tortur*, og tillige tør det vel også påstås, at den adspredelse, der ligger i en alvorlig sjælepleje, er en god adspredelse.

At præsten i almindelighed skulde misforstå sin stilling, være såre uheldig i sin fremtræden eller i høj grad tilbøjelig til at lade sig narre af arrestanterne, ere antagelser, for hvilke beviset skyldes. Men jeg ved nok, at mange mene, at politiembedsmænd forstå at omgås arrestanter, og at særlig præsterne ikke forstå det, og man siger da så smukt, at grunden dertil er „deres kristelige kærlighed,“ men så misbruger man udtrykket „kristelig kærlighed“ på en forargelig og vanhelligende måde. — „Kristelig kærlighed“ kræver ikke at skjule eller besmykke forbrydelserne; kristelig kærlighed til sine medmennesker må netop skærpe afskyen for forbrydelser, fordi de bringe menneskene så megen fordærv. Den kristelige kærlighed har derimod vistnok megen medlidenhedsfølelse for forbryderen, men det skulde man tro, ethver menneske med følelse måtte have, enten han var kristen eller ikke. Det vilde i hvert fald være en højst uheldig måde at vise sin kristelige kærlighed på og et vidnesbyrd om, at den ikke var ægte, når man vilde gøre forbryderens brøde mindre i hans øjne, end den virkelig var; sand kristenkærlighed må tværtimod søge at lære ham at se den i dens hele vederstyggelighed og at forstå, at den er en synd mod Gud og ikke blot mod samfundet, samtidigt med at man giver ham den trøst, at der er til-

givelse at finde, når angeren er sand og dyb, hvortil også hører, at den virker omvendelse.

Men der gives en sjælesorg for varetægtsarrestanten, imod hvilken der ikke kunne anføres grunde, end sige aldeles afgørende grunde, og den består i, såvidt muligt at erstatte ham savnet af den offentlige gudsdyrkelse og skaffe ham den sjælesorg, som han i fri tilstand kunde kræve af sin præst. For en arrestant, der er en flittig kirkegænger, er det et stort savn at måtte undvære den offentlige gudstjeneste, hvilket naturligvis en arresthusbestyrer, der måske aldrig går i kirke, ikke kan forstå. Dette savn bør man erstatte ham, såvidt man kan, da ifølge reglementet E § 16 „varetægtsarrestanten ikke skal udsættes for et større onde end det, der er en nødvendig følge af hans friheds indskrænkning og hans persons bevogtning,“ og til en sådan sjælepleje bør han have ret, enten arresthusbestyreren eller politimesteren eller dommeren synes om det eller ej.

Og den består i:

- 1) en udlæggelse af søndagens evangelium og epistel eller et andet sted af den hellige skrift;
- 2) meddelelse af alterens sakrament, når sjælesørgeren måtte anse ham forberedt til at modtage det;
- 3) vejledning med hensyn til, hvad der måtte tynde på arrestantens samvittighed, ligesom også, hvor det gøres fornødent, undervisning i den kristelige børnelærdom.

Og til at udføre denne sjælesorg må præsten have ret uden at indhente tilladelse dertil hos andre. Og, når jeg her siger præsten, tænker jeg navnlig derved på det steds præst, hvor arresthuset er, men det er naturligt, at den arresteredes præst må, når han ønsker det, hvorom han da har at underrette stedets præst, have samme ret.

Med hensyn til udførelsen af denne sjælesorg må præsten som i sin øvrige embedsvirksomhed være undergivet sin provst og sin bisp og ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet men ingen anden, og mulige klager over hans for-

hold i så henseende ville da være at henvende til disse hans foresatte.

Tiden, på hvilken præsten vil udøve denne sjælesorg, må overlades til hans egen bestemmelse, thi han, der ifølge sin stilling ikke forud ved, hvornår han vil blive kaldet til at berette en syg på sottesengen eller til en nøddåb, kan ikke forud bestemme, når han kan besøge arrestanterne. Men disse præstens besøg på ubestemte tider kunne jo heller aldrig genere den arresthusbestyrer, der opfylder sin pligt; i alt fald kunne de da ikke genere mere end lægens besøg, for hvilke ingen bestemt tid er fastsat.

Man har sagt mig, at der er ført forhandlinger mellem justitsministeriet og ministeriet for kirke- og undervisningsvæsenet om præstens sjælesorg i arresthusene, men at de ere strandede på, at man ikke har troet at kunne pålægge præsterne en sådan forøgelse af deres forretninger, i alt fald ikke uden vederlag. Lad os først se, om præsterne ville vægre sig ved at udføre denne sjælesorg så godt, de kunne, uden vederlag; jeg tror at kunne påstå, at ingen af dem vil vægre sig; men, selv om der skulde blive tale om et vederlag, da må det søges skaffet tilveje, langt hellere, end at sagen atter må stilles i bero, eller at sjælesorgen gøres afhængig af arresthusbestyrerens forgodtbefindende, thi det forekommer mig, at man ellers krænker en ret, varetægtsarrestanten har eller i alt fald bør have.

Til de ulykkelige i samfundet høre forbryderne, og dermed også tildels arrestanterne, og de fattige. Ville vi være et kristen samfund, må vi med iver tage os af dem. Med hensyn til de fattige er, såvidt jeg kan skønne, den danske lovgivning meget human. Med hensyn til forbryderne er der sørget godt, medens de udstå deres straf, og den private godgørenhed tager sig af dem efter deres løsladelse for atter at bringe dem på føde og gøre dem til nyttige medlemmer af samfundet. Lader os da ikke forsømme at tilsikre varetægtsarrestanterne den sjælepleje, som de ønske og trænge til, så vist som vi er-

kende, at vi ere Kristi disciple og dermed også forpligtede til at udføre hans discipelgerning, og lader os stole på, at i denne gerning vil han, hvor skrøbelige vi end ere, lægge sin velsignelse, så at den bærer frugt, og så ville vi endelig mindes skriftens ord, „at den, som omvender en synder fra sin vejs vildfarelse, han frølser en sjæl fra døden og skjuler syndernes mangfoldighed“ (Jak. 5, 20). —

N. W. T. BONDESEN.
Præst.

X.

Hvorvidt er det nyttigt at have et optagelseshus for løsladte kvindelige fanger og hvad skal formålet være for et sådant?

MUNCK.
Præst.

XI.

Sundhedsplejens betydning for straffefulbyrdelsen.

CHR. TRYDE.
Politi- og Fængselslæge.

XII.

Kan anvendelsen af fængsel på vand og brød som led i straffesystemet anses som en med rigtige grundsætninger for frihedsstraffens fuldbyrdelse forenelig straf?

C. V. NYHOLM.
Overretsassessor.

XIII

Hvilke almindelige principer bør være gældende ved behandlingen af brødefulde og forsømte børn?

FR. STUCKENBERG.
Redaktør.
